

PAIKALLINEN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Mänttä-Vilppula

2013

Työryhmäkäsittely 05.06.2013
Kaupunginhallituksen käsittely 17.06.2013
Mänttä-Vilppulan kaupunginvaltuusto hyväksynyt 24.6.2013

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. NYKYTILAN ARVIOINTI POLIISITOIMINNAN NÄKÖKULMASTA	5
Kokonaisrikollisuus: rikoslakirikokset	5
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	5
Pahoinpitelyrikokset yleisillä paikoilla	6
Perheväkivalta ja rasismirikokset	7
Omaisuusrikokset	7
Vahingontekorikokset	8
Huumausainerikollisuus	8
Liikenneturvallisuus	9
Ylä-Pirkanmaan liikenneturvallisuuustyöryhmän kysely	10
Rattijuopot	11
Rikosten ennalta ehkäisy	11
3. TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	12
Yleinen turvallisuus	12
Omaisuusrikollisuus	12
Liikenneturvallisuus	12
4. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY PERUSTURVAN JA SIVISTYSTOIMEN NÄKÖKULMASTA	13
5. ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISY	18
Koti ja vapaa-ajan tapaturmat	18
Tulipalot	20
Ensihoito	24
6. VESITURVALLISUUS	25
7. YRITYS- JA LAITOSTOIMINNAN TURVALLISUUS	25
Yritykset ja laitokset onnettomuuden tai rikoksen kohteena	25
8. PELASTUSTOIMEN TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	27
9. TYÖTAPATURMAT	28
Työtapaturmat Suomessa	28
Työtapaturmien ehkäisystä turvallisuus-	
kulttuuriin	30
Koulujen turvallisuus	31
10. VALVONTAKAMERAT	32
11. NORMAALIOLOJEN ONNETTOMUUKSIIN VARAUTUMINEN	32
12. POIKKEUSOLOIHIN VARAUTUMINEN	32
13. SEURANTA	32
14. LOPUKSI	33

Taulukot:

Taulukko 1. Lastensuojelun tilastoja vuodelta 2012	13
Taulukko 2. Tilastotietoja sosiaalipalveluiden käytöstä vuonna 2012	14
Taulukko 3. Työttömät työnhakijat 30.4.2013	15
Taulukko 4. Tapaturmissa kuolleet vuonna 2011	22
Taulukko 5. Palkansaajien, yrittäjien ja maatalousyrittäjien työtapaturmat vakavuuden mukaan vuonna 2010	29

Kuviot:

Kuvio 1. Rikoslakirikokset	5
Kuvio 2. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	6
Kuvio 3. Pahoinpitelyrikokset yleisillä paikoilla	6
Kuvio 4. Omaisuusrikokset	7
Kuvio 5. Vahingontekorikokset	8
Kuvio 6. Liikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet	9
Kuvio 7. Liikenneturvallisuuden vaarantamisrikokset	9
Kuvio 8. Rattijuopumusten määrä	11
Kuvio 9. Tapaturmaisesti kuolleet Suomessa	18
Kuvio 10. Tapaturmaisesti kuolleet Pirkanmaalla	19
Kuvio 11. Palokuolemat Suomessa	20
Kuvio 12. Palokuolemat Pirkanmaalla ja Pohjois-Pirkanmaalla	21
Kuvio 13. Työtapaturmat	28
Kuvio 14. Palkansaajien työpaikkatapaturmat	30

1. JOHDANTO

Kuntien turvallisuussuunnittelu on tärkeä keino toimeenpanna sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vahvistettuja kansallisia linjauksia paikallisella tasolla. Se on keino ylläpitää ja parantaa kunnan asukkaiden ja yritysten turvallisuutta ja lisätä näin paikkakunnan vetovoimaisuutta. Turvallisuussuunnittelulla ja siihen liittyvällä yhteistyöllä voidaan puuttua tehokkaammin turvallisuusongelmiin, joihin yksittäisen viranomaisen toimin on vaikea vaikuttaa.

Poliisitoimi toteuttaa merkittävän organisaatiouudistuksen 1.1.2014 alkaen, kun 24 nykyisestä poliisilaitoksesta muodostetaan 11 poliisilaitosta. Uudistuksen tavoitteena on säilyttää poliisin toimintakyky hyvänä. Siihen pyritään vähentämällä hallinto-, tuki- ja johtotehtävissä toimivien määrää, jotta kenttä- ja rikostorjuntatehtävissä toimivien poliisimiesten riittävyys pystytään turvaamaan. Pirkanmaalla uudistus merkitsee Keski-Suomen poliisilaitoksen ja liikkuvan poliisin paikallisyksiköiden fuusioitumista Pirkanmaan poliisilaitokseen alaisuuteen. Mänttä-Vilppulassa säilyy poliisiaseman tasoiset poliisitoimen ja lupahallinnon palvelut. Turvallisuussuunnittelua yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa jatketaan, tehostetaan ja päivitetään poliisin osalta uutta organisaatiota vastaavaksi. -Pelastustoimen puolella Tampereen aluepelastuslaitos muuttui vuoden 2013 alusta Pirkanmaan pelastuslaitokseksi.

Viimeksi paikallinen turvallisuussuunnitelma 2010 – 2012 laadittiin kolmen kunnan Mänttä-Vilppulan, Ruoveden ja Virtain yhteistyönä. Kuntien välinen yhteistyö lähti alun perin liikkeelle silloisen Mäntän kihlakunnan alueella ja taustalla oli sisäasiainministeriön julkaisu nro 19/2006 "Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen" sekä siihen liittyvä valtioneuvoston periaatepäätös. Tavoitteena oli ja on edelleen, että kaikkialla Suomessa paikallinen turvallisuussuunnitelma laaditaan ja sitten saatetaan ajan tasalle aina kerran valtuustokaudessa.

Tämän uuden suunnitelman lähtökohtana on ollut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston 5.12.2012 lähettämä toimenpidepyyntö, jossa se pyysi alueensa kuntia toimittamaan 30.6.2013 mennessä päivitetyn hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman. Kuntia pyydettiin myös käymään läpi kansallinen sisäisen turvallisuuden ohjelma ja sitä täydentävä alueellisen kokonaisturvallisuusstrategian toimenpiteet ja toimittamaan LSSAVliin tieto, missä hankkeissa kunta haluaa olla mukana ja mitä mahdollisia niihin liittyviä jo käynnissä olevia hankkeita tai uusia ideoita kunnalla on. Aluehallintoviraston kirjettä oli edeltänyt sen toimialueellaan marraskuussa 2012 järjestämät kahdeksan turvallisuussuunnittelua koskevaa alueellista informointi- ja keskustelutilaisuutta.

Turvallisuussuunnittelusta on määrätty valtioneuvoston päätöksellä. Valtioneuvosto teki 14.6.2012 periaatepäätöksen kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta "Turvallisempi huominen". Ohjelmassa valtioneuvosto päätti yhteensä 64 toimenpiteestä arjen turvallisuuden parantamiseksi. Kansallisen ohjelman rinnalla laadittiin ensimmäistä kertaa sisäisen turvallisuuden alueelliset toimeenpanosuunnitelmat aluehallintovirastojen johdolla. Sisäisen turvallisuuden alueellinen toimeenpanosuunnitelma "Länsi- ja Sisä-Suomen kokonaisturvallisuusstrategia 2012 - 2015" valmistui 28.8.2012. Kokonaisturvallisuussuunnittelussa seurataan lisäksi yhteiskunnan turvallisuusstrategian (valtioneuvosto 16.12.2010) linjauksia.

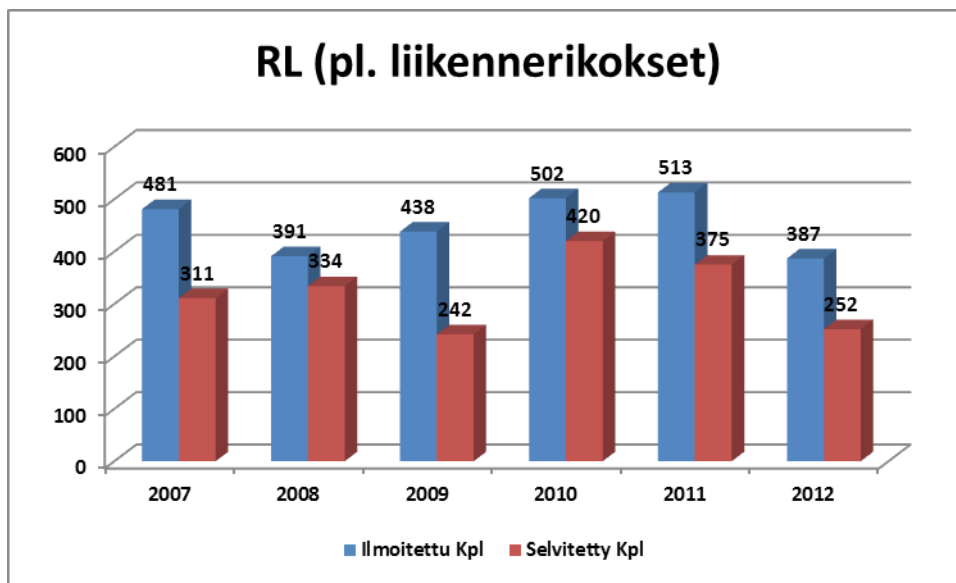
Annetusta aikataulusta johtuen tämä suunnitelma tehtiin alueellisesti Mänttä-Vilppulan kattavana, mutta sen pohjana käytettiin aiempaa kolmen kunnan yhteistyönä laadittua suunnitelmaa.

www.turvallisuussuunnittelu.fi
www.turvallinenkaupunki.fi/
www.yhteiskunnanturvallisuus.fi

2. NYKYTILAN ARVIOINTI POLIISITOIMINNAN NÄKÖKULMASTA

Kokonaisrikollisuus: rikoslakirikokset

Rikoslakirikokset ilman liikenne rikoksia kuvaa hyvin poliisin tietoon tullutta kokonaisrikollisuuden määrää. Tilanne on pysynyt suhteellisen vakaana ja normaalin vaihtelun rajoissa. Selvitystaso on pysynyt erittäin korkeana (55-85%), johtuen monista eri syistä. Suurin osa rikoslakirikoksista ovat erilaiset ns. massarikokset, kuten omaisuusrikokset - pääasiassa varkausrikoksia, näpistyksiä, vahingontekoja, petoksia ja kavalluksia.

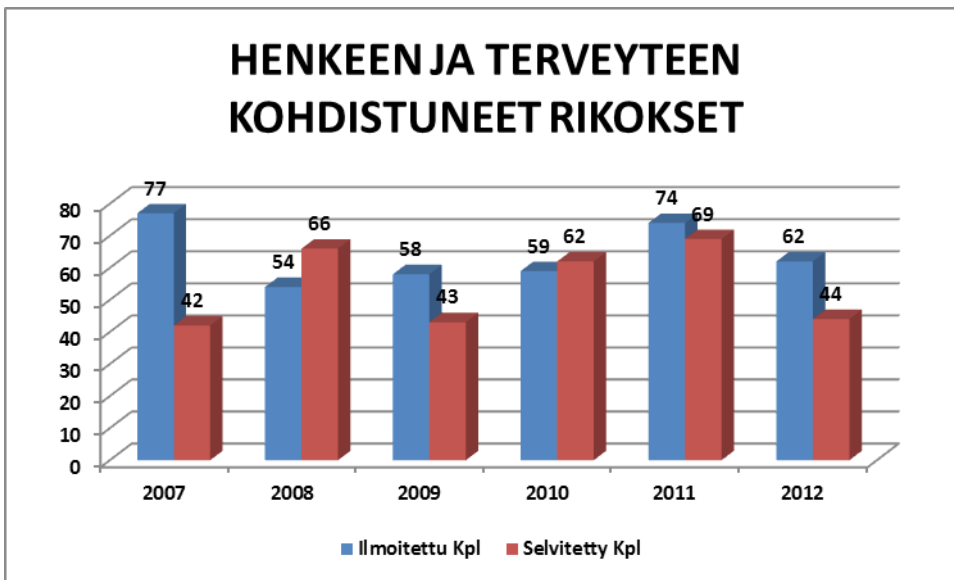

Kuvio 1. Rikoslakirikokset (ilman liikenne rikoksia) 2007-2012.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

Väkivallan vähentäminen on yksi poliisin ennalta estävän työn päätehtävistä ja valtioneuvoston vahvistaman sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeisiä tavoitteita. Väkivallan määrä on Suomessa korkea. Esimerkiksi henkirikosten määrä väkilukuun suhteutettuna on kaksinkertainen verrattuna muiden Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoon. Valtakunnassa poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen määrä on lisääntynyt noin 50% viimeisen kymmenen vuoden aikana. Määrää on kasvattanut myös ilmoitusaktiivisuuden lisääntyminen ja ilmiöön puuttumisen tehostuminen (mm. terveydenhuollon uudet ilmoitusohjeet ja lastensuojelulain uudistus).

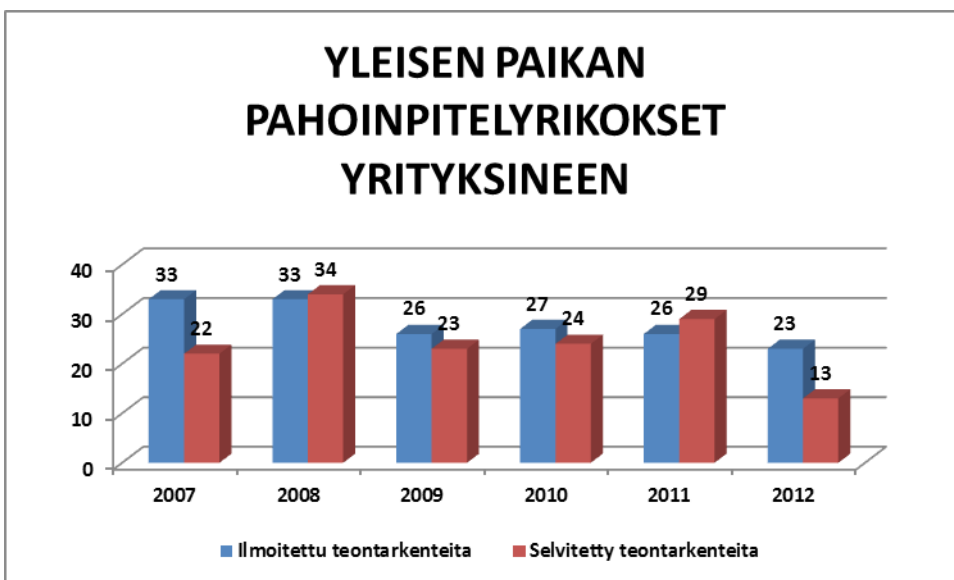
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat lähes yksinomaan eriasteisia pahoinpitelyrikkoksia. Näidenkin rikosten selvitystaso on Mänttä-Vilppulassa korkea, (vaihteluväli 74-122%). Yli 100 % selvitystaso selittyy rikosten vähäisellä määrällä ja sillä, että jonakin vuonna selvittää enemmän edellisen vuoden juttuja. Tilastotietojen ja poliisin kentätietämyksen mukaan väkivalta ei ole seutukunnalla iso ongelma. Poliisin tietoon tuleva väkivalta kytkeytyy pitkälti alkoholin väärinkäyttöön sekä moniin sosiaalisiin, terveydellisiin ja taloudellisiin ongelmiin. Tästä syystä väkivaltaan ei pystytä tehokkaasti vaikuttamaan yksin poliisin toimenpitein, vaan kyse on moniammatillisia toimenpiteitä edellyttävästä kokonaisuudesta.

Kuvio 2. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 2007-2012

Pahoinpitelyrikokset yleisillä paikoilla

Yleisellä paikalla tapahtuneiden pahoinpitelyiden määrä on ollut lievästi laskusuunnassa. Mäntä-Vilppulan taajamissa voi siis mihin vuorokauden aikaan tahansa liikkua turvallisesti ilman uhkaa johtua väkivaltarikoksen uhriksi. Merkittävä osa pahoinpitelyistä tapahtuu ravintoloiden ja grillikioskien läheisyydessä aamuyön tunteina ja ovat usein päihtyneiden keskinäisiä riitoja.

Kuvio 3. Pahoinpitelyrikokset yleisillä paikoilla 2007-2012

Perheväkivalta ja rasismirikokset

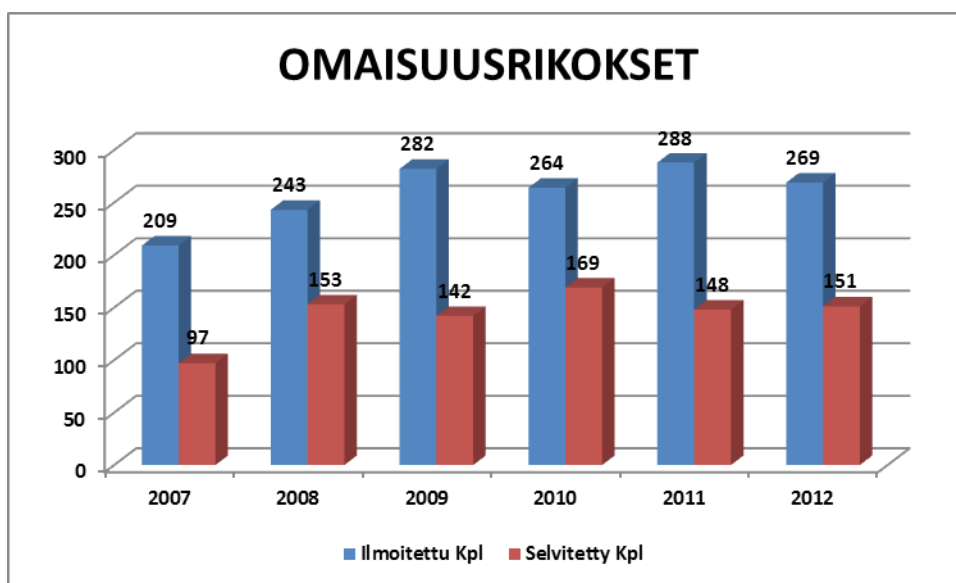
Rikosilmoitus luokitellaan perheväkivaltajutuksi, kun kyseessä on perheen sisällä tapahtunut, johonkin perheenjäsenen kohdistunut väkivalta. Perhe ymmärretään laajasti sekä osapuolten että väkivallan osalta. Perheväkivaltana pidetään tapahtumapaikasta riippumatta ruumiillista väkivaltaa tai sillä uhkaamista, kun tekijällä ja uhrilla on emotionaalisesti läheinen suhde. Perheväkivaltatapauksia suhteessa pahoinpitelyiden määrään on tullut poliisin tietoon suhteellisen vähän. Perheen sisäinen väkivalta on kuitenkin tyypillisesti piilorikollisuutta. Seutukunnan kunnissa näitä tapauksia tilastoituu poliisin rekisteriin alle 10 kpl vuodessa/kunta, joten tämä rikollisuuden muoto ei ole erityinen ongelmakohde turvallisuussuunnittelun kannalta.

Rikosilmoitus luokitellaan rasismijutuksi, kun vähemmistöryhmän edustaja on joutunut rikoksen uhriksi joko pääasiassa tai ainakin osittain sen johdosta, että hän rodultaan, ihonväritään, kansallisuudelta tai etniseltä syntyperältään poikkeaa rikoksen tekijästä. Rasistiset piirteet tai motiivit voivat tulla esille uhrin tai jonkun muun asianosaisen kertomuksesta, tai poliisin itsensä päättelemänä. Tyypillisiä rasismirikoksia ovat pahoinpitelyt, kunnianloukkaus- ja syrjäntärikokset.

Rasismirikoksia on toiminta-alueella kirjattu hyvin vähän. 150-paikkainen vastaanottokeskus on aloittanut Mäntässä toimintansa. Pääosa asiakkaista on kotoisin Irakista. Toistaiseksi toiminnan käynnistyminen ei ole tuonut poliisin tietoon rasistisia rikoksia.

Omaisuusrikokset

Erilaiset anastusrikokset koskettavat eniten tavallista kuntalaista. Tyypillisimpiä omaisuusrikoksia ovat myymälävarkaudet, polkupyörä- ja venevarkaudet, liikemurrot, kesämökkimurrot ja ajoneuvojen anastukset yms. Ajoneuvojen käyttövarkauksia ja asuntomurtoja tehdään alueella hyvin vähän. Tutkimuksen mukaan yli 60% seutukunnan rikoksista on paikallisten ongelmaisten ja taparikollisten tekemiä, eli rikollisuuden ja häiriöiden ”omavaraisuusaste” on varsin korkea.

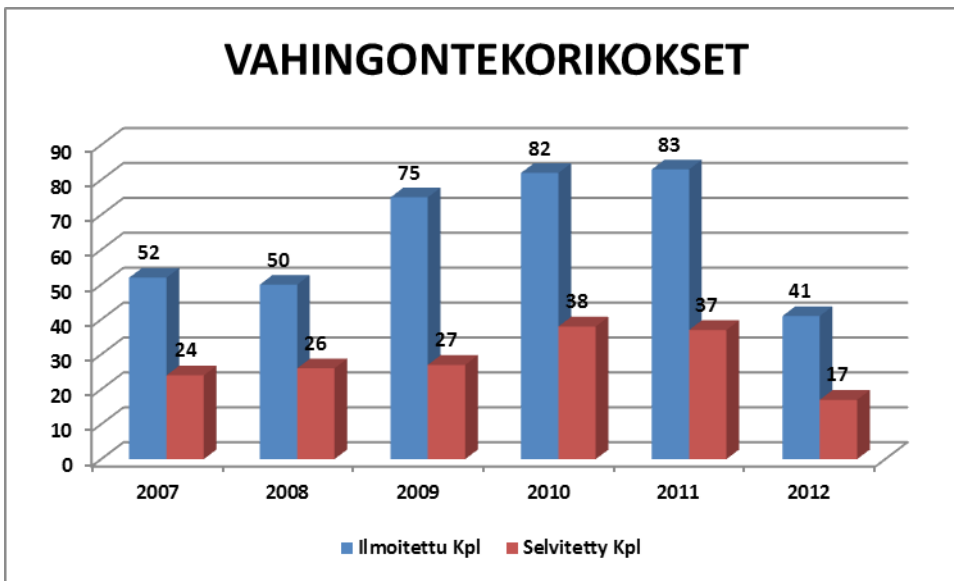

Kuvio 4. Omaisuusrikokset 2007-2012

Viimeisen 10 vuoden aikana Mänttä-Vilppulassa kirjattujen omaisuusrikosten määrä on ollut lievässä laskusuunnassa ja on pysynyt normaalin vaihtelun rajoissa. Selvitystaso on 50-64%.

Vahingontekorikokset

Vahingonteot ovat suurelta osin nuorten - useimmiten samojen varastelevien ja ilkivaltaa harjoittavien moniongelmaisten rikollisuutta ja siksi asiaan on suhtauduttava suurella vakavuudella. Näiden rikosten määrä on ollut vuosina 2009-2011 epätavallisen korkea, mutta putosi puoleen viime vuonna, osittain siksi, että vahingontekorikosten kasvun estäminen on ollut valtakunnallisena tulostavoitteena ja se on syystä kirjattu myös Mänttä-Vilppulan poliisiaseman tulostavoitteeksi.

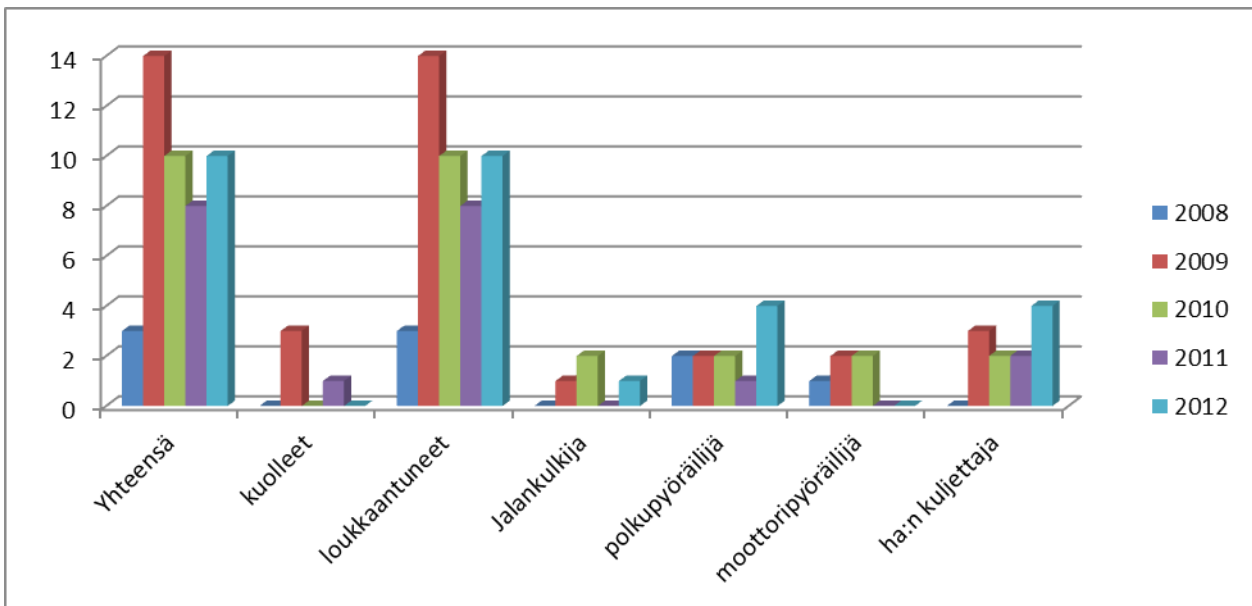
Kuvio 5. Vahingonteot 2007-2012

Huumausainerikollisuus

Poliisin tilastoihin seutukunnan huumausainerikollisuutta kirjautuu suurimmaksi osaksi käyttörivoksina ja tulee ilmi usein omaisuusrikosten tutkinnassa, mutta jossakin määrin liikenne-ratsioissa ja vihjetietoina. Huumausainerikollisuuden määrä on ollut vakaa lukuun ottamatta Mänttä-Vilppulan aluetta jossa trendi on lievästi ja tasaisesti nouseva vuodesta 2002 saakka. Vuonna 2007 Mänttä-Vilppulan alueelta selvitettiin omaisuusrikossarjan yhteydessä laaja huumerikossarja. Myös 2009 syksyllä ilmeni rikossarja, jossa huumeiden käyttäjiksi ja välittäjiksi on ilmennyt useita alueen nuoria ja jopa alle 15 vuotiaita lapsia. Tämän paiseen puhkaisu rauhoittaa tilannetta joksikin ajaksi. Näyttää kuitenkin siltä, että huumausainerikollisuus - lähinnä hashiksen polttaminen ja erilaisten design-huumeiden käyttö ja levittäminen on pikkuhiljaa ja salakavalasti "leviämässä yhteiskunnan käsiin". Huolestuttavin ilmiö on yleisen asenneilmaston liberalisoituminen lähinnä mietoihin huumeisiin ja niiden viljelyyn. Nykyään melkein jokaisen taparikollisen asunnosta löytyy jonkinlainen hashisviljelämä.

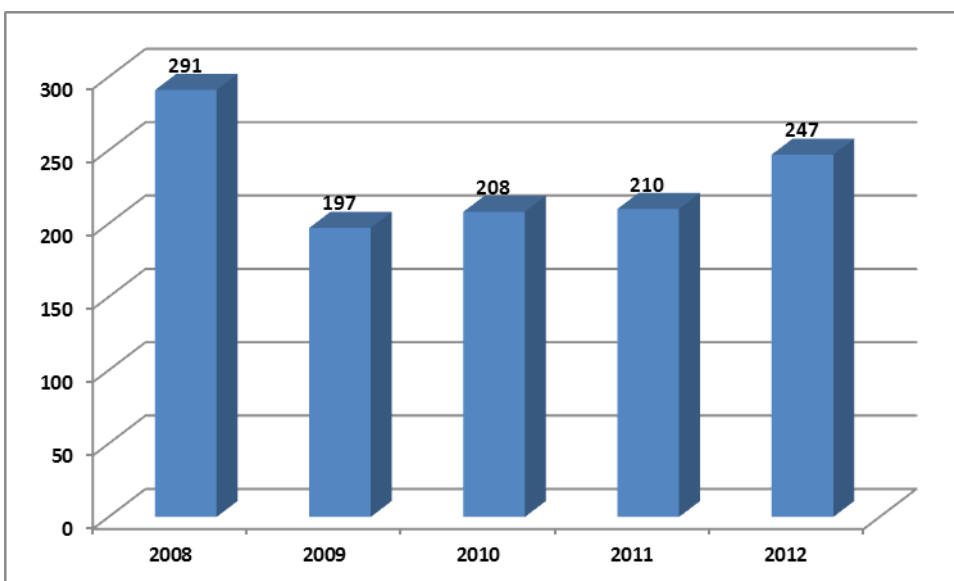
Liikenneturvallisuus

Poliisin suorittamalla liikenteen valvonnalla pyritään muokkaamaan tienkäyttäjien liikennetottumuksia turvallisempaan suuntaan. Pääpaino liikenteenvalvonnassa on liikenteen riskikäyttäytymisen valvonnassa kuten esim. kovat ylinopeudet, rattijuopumukset ja muu vakava piittaamattomuus liikennesääntöjä kohtaan. Huolestuttavaa on, että poliisin tietoon tulleet liikenneonnettomuudet ovat kaksinkertaistuneet viimeisen 3 vuoden aikana Mänttä-Vilppulan alueella. Kun vuonna 2010 onnettomuuksia kirjattiin 21 kpl, oli vastaava arvo viime vuonna jo 40 kpl.

Kuvio 6. Liikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet tienkäyttäjärhmittäin 2008-2012

Liikenneturvallisuuden vaarantamisrikoksilla näyttää olevan tietty yhteys onnettomuuksien määrään, sillä kirjatut liikennesrikokset ovat myös viimeisen 4 vuoden aikana olleet lievästi noususuunnassa.

Kuvio 7. Liikenneturvallisuuden vaarantamisrikokset 2008-2012

Parhaillaan työskentelevän **Ylä-Pirkanmaan liikenneturvallisuustyöryhmän** viime talvena tekemän asukas- ja koululaiskyselyn tulokset osoittavat taustalta mm. seuraavaa:

Liikkuminen:

Ylä-Pirkanmaalla liikutaan keskimääräistä enemmän autolla, mikä heijastuu myös autoliikenteen onnettomuuksien määrään. Asukaskyselyyn vastanneista noin 70 prosenttia ilmoitti liikkuvansa autolla (kuljettajana) päivittäin. Noin joka kolmas vastaajista ilmoitti liikkuvansa päivittäin kävellen, sen sijaan pyöräily on vähäistä. Vain reilu kymmenes vastaajista ilmoitti pyöräilevänsä päivittäin. Joka viides vastaaja ilmoitti että ei pyöräile koskaan. Joukkoliikenteen käyttö on vähäistä, suurelta osin heikon tai heikoksi koetun palvelutarjonnan vuoksi. Suurin tyytymättömyys liittyy ilta- ja viikonloppuajan tarjontaan ja kuntien välisiin yhteyspuutteisiin.

Koululaisten turvalaitteiden käyttö:

Heijastimen käyttö on kohtuullisella 50%:n tasolla ja lähellä koko maan tasoa. Pyöräilykypärän käytössä parannettavaa, sillä 70% vastaajista ei sitä käytä. Vain 2/3 käyttää turvavyötä koulu- laiskuljetuksessa.

Yleisimmät ja vakavimmiksi koetut liikenne rikkomukset:

- Nopeusrajoituksia ei noudateta
- Matkapuhelimeen puhuminen autolla ajaessa ilman hands-free laitetta
- Suojatiesääntöjä ei noudateta/kunnioiteta
- Vaaralliset ohitukset

Vastaajista 75 % on sitä mieltä, että rikkomusten taustalla on välinpitämättömyys, kiire, kokemattomuus tai liikennesääntöjen osaamisen puutteet. Viidennes on sitä mieltä että syynä on valvonnan vähäisyys. → **eli 95 % on sitä mieltä että ongelma on korvien välissä!**

Riskialtteimmat liikkujaryhmät

Alakoululaiset ja 18-24-vuotiaat koetaan riskialttiimmiksi. Nämä ikäryhmät nousevat selvästi yli muiden. Nuorten osalta asukkaiden huoli osuu yksin myös onnettomuustilastojen kanssa, sillä nuorten onnettomuusriski on selvästi muita ikäryhmiä korkeampi.

Riskialtteimmat kulkutavat

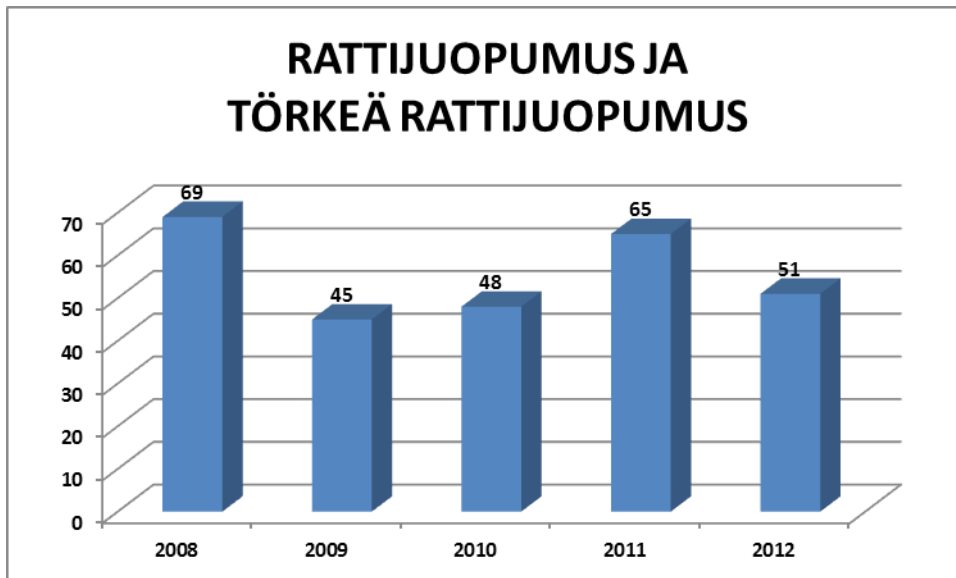
Auto, mopoauto ja mopo sekä myös pyöräily nousee aika korkealle vastaajien kokemassa riskialttiudessa. Tulos on poikkeuksellinen, sillä henkilöautoa ei ole nostettu turvattomien kulkutapojen joukkoon kovinkaan monessa asukaskyselyssä muualla Suomessa.

Liikenneolosuhteet:

Eri kulkutapojen välisessä vertailussa tyytyväisimpiä ollaan autoilun liikenneolosuhteisiin. Jalan- kulun ja pyöräilyn olosuhteet saavat myös kohtuullisen arvosanan. Tyytymättömiä ollaan joukkoliikenteen olosuhteisiin.

Rattijuopot

Rattijuoppous on suurelta osin piilorikollisuutta, joten kiinnijäämisriski on riippuvainen lähinnä kolmesta keskeisestä tekijästä; a) kansalaisten ilmoitusaktiivisuus, b) liikkuvan poliisin rooli ja c) paikallisen poliisin liikennevalvonta-aktiivisuus.

Kuvio 8. Rattijuopumusten määrä 2008-2012

Otantatutkimuksen perusteella on ilmeistä, että paikallispoliisi on ylivoimaisesti tehokkain nyrkki rattijuoppoja vastaan. Tämä on luonnollista, koska paikallinen poliisi on töissä ympäri vuorokauden ja tuntee alueen ongelmat ja ongelmaiset. Rattijuopot jäävät poliisin haaviin pääasiassa kolmella eri tavalla; a) poliisille tulleen vihjeen tai ilmoituksen perusteella, b) rattijuoppo osallisena liikennevahingossa ja c) poliisin sidotuilta tehtäviltä vapaan suunnitelmallisen ja suunnittelemattoman liikennevalvonnan perusteella. Keskimäärin noin puolet kiinnijääneistä rattijuopoista jää kiinni tällaisen sidotuilta tehtäviltä vapaan valvonnan tuloksena. Tilastot osoittavat, että poliisin organisaatiomuutokset eivät ole olennaisella tavalla heikentäneet kiinnijääneiden rattijuopojen määrää.

Rikosten ennalta ehkäisy

Poliisin yhdessä kansalaisten ja muiden toimijoiden kanssa keskeisin päämäärä on estää ennalta rikokset ja häiriöt. Rikosten ennaltaehkäisyn kannalta tärkeää on syrjäytymisen ehkäisy ja hyvä sosiaalinen turvallisuus. Syrjäytymistä ehkäisemällä vaikutetaan rikosten määrään sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä. Muita rikoksia ennaltaehkäiseviä tekijöitä ovat korkea kiinnijäämisriski ja rangaistusten nopea toimeenpano. Arjen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että massarikosten selvitystaso on niin korkea, että se ylläpitää luottamusta yhteiskunnan toimivuuteen. Rangaistusten nopea toimeenpano on erityisen tärkeää nuorten ja ensikertalaisten rikosentekijöiden kohdalla. Rikolliseksi rekrytoitumisen ehkäisy ja rikoskierteen katkaisu edellyttää viranomaisten välistä yhteistyötä. Rikosten ennaltaehkäisyn kannalta keskeisiä poikkihallinnollisia toimenpiteitä ovat varhainen puuttuminen, rikosprosessin nopeuttaminen ja rikosasioiden

käsittelyketjun ja sosiaalisten toimien tarkastelu rinnakkain, sekä viranomaisten välisten raja-aitojen poistaminen. Erityinen painopiste on aina kohdistettava nuoriin, sillä panostamalla heihin tulevaisuudessa voimme mahdollisesti ehkäistä rikollisuuden kasvua.

Yritysturvallisuuden osalta yrittäjien omaehtoisessa suojautumisessa mm. anastusrikoksia vastaan on edelleen parannettavaa. Nykyisin erilaiset valvonta- ja hälytysjärjestelmät ovat varsin kohtuuhintaisia, joten kustannuskysymykset eivät voi olla enää suojautumisen esteenä.

3. TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Yleinen turvallisuus

-Toteutetaan aiemmassa suunnitelmassa ehdotettu turvallisuuspaneeli kaupunkilaisille, jossa osallistujille annetaan tuoretta tilannetietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta ja jossa viranomaiset keskustelevat kansalaisten kanssa ja vastaavat heidän kysymyksiinsä.

-Viranomaispäivä toreille (kaupungin viranomaiset, poliisi, palokunta yms.)

Omaisuusrikollisuus

- Valvontakameroita lisää taajamiin keskeisille paikoille sekä teollisuusalueille. Teknisen valvonnan avulla voidaan merkittävästi edistää anastus-, vahingonteko- ja ilkivaltarikollisuuden selvittämistä ja sitä kautta ennaltaehkäistä rikoksien uusiutumista.
- Poliisi pitää rikosten selvitysasteen korkealla tasolla laadukkaan ja tehokkaan poliisitoiminnan ja -tutinnan keinoin sekä yhteistoiminnassa sidosryhmien ja kansalaisten kanssa.
- Alaikäisten ongelmanuorten osalta kaikkien toimijoiden varhainen puuttuminen on välttämätöntä. Poliisi tekee vakiintuneesti lastensuojeluilmoituksen kaikista lastensuojelua edellyttävistä tapauksista.
- Poliisin yhteistyö koulujen kanssa (laki-, liikenne- ym. valistus) on uudelleen organisoitu mm. koulukohtaisesti nimettävien poliisien avulla. Poliisin rooli kouluissa on oikeus- ja asennekasvatusta, mutta erityisesti huumekekoilujen vaaroista varoittaminen on painopistealue.

Liikenneturvallisuus:

- Mäntän yläkoulun ja lukion kohdalla oleva rautatien kevyen liikenteen ylityskohdan turvallisuutta tulee parantaa turvalaittein. Asia on jo vireillä.

- Liikenneturvallisuuspäivä kaikille koululaisille. Koulu – poliisi - liikenneturva.

4. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY PERUSTURVAN JA SIVISTYSTOIMEN NÄKÖKULMASTA

Syrjäytymistä aiheuttaviksi tekijöiksi on useissa eri tutkimuksissa todettu puuttuva tai vähäinen koulutus ja koulutuksen keskeyttäminen. Perusasteen koulutuksen varassa olevien työttömyysuhka on suuri, jopa kolminkertainen korkea-asteen koulutuksen saaneiden työttömyysuhkaan. Myös pitkäaikainen tai usein toistuva työttömyys lisää syrjäytymisriskiä.

Syrjäytymistä aiheuttavat myös puuttuva vanhemmuus, siitä seuraava heikko itsetunto, liian lyhyt lapsuus ja varhainen itsenäistyminen. Näihin kaikkiin haasteisiin yhteiskunnan palveluverkkojen olisi pystyttävä vastaamaan sosiaali- ja perhetyön sekä työvoimapolitiittisin keinoin kolmannen sektorin toimijoita unohtamatta.

Sosiaalityötä on kehitetty uuden lastensuojelulain mukaisesti ehkäisevään toimintaan. Kunnissa panostetaan lastensuojeluilmoitusten käsittelyyn määrärajoissa. Lasten ja perheiden tilanteiden selvityksellä perheitä motivoidaan tunnistamaan perheen tehtävät ja vanhemman vastuu kasvatustyössä. Kunnissa tuotetaan lastensuojelun perhetyön palveluja, joilla perheitä tuetaan heidän omassa toimintaympäristössään. Nuoria ja heidän perheitään tavoitetaan koulu- ja opiskeluympäristöissä, missä työntekijöitä on tuettu tunnistamaan lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyviä pulmia ja ohjausta palveluihin. Oppilashuollossa toimivat koulun henkilökunnan lisäksi kouluterveydenhuollon, sosiaalityön sekä kasvatus- ja perheneuvolan edustajat.

Lastensuojelun sosiaalipäivystys ostetaan Tampereen kaupungin sosiaalipäivystyksestä. Päivystyksen lisäksi kunnat ovat yhdessä sopineet lastensuojelun kriisisijoituspaikkojen varalla olosta sekä laitos- että perhehoidossa.

Lastensuojelulain uudistus vuonna 2008 on muuttanut toimintatapoja lastensuojelussa sekä lisännyt asioiden kirjaamista ja asiakasnäkökulmaa lastensuojeluun. Lastensuojelun toteuttamiseen annetut määräajat aiheuttavat jonkin verran ruuhkia, mutta määräaikoja on pääsääntöisesti pystytty noudattamaan. Se, että lastensuojelutarpeen selvityksessä vanhemmilta ja perheelle annetaan päätös siitä, alkaako/jatkuuko lastensuojelu perheessä vai katso taanko sen aloittaminen/jatkaminen aiheettomaksi, antaa perheille selvän ilmaisun eivätkä perheet enää jää epävarmuuteen asemastaan lastensuojelun asiakkaina. Lastensuojeluilmoitusten määrä on uuden lastensuojelulain myötä kasvanut.

	Kiireelliset huostaanotot v. 2012	Varsinaiset huostaanotot v. 2012	31.12.2012 lapsia perhekodissa	31.12.2012 lapsia lastensuojelulaitoksissa	31.12.2012 lapsia perheissä
Mänttä-Vilppula	5	3	6	8	10

Taulukko 1. Lastensuojelun tilastoja vuodelta 2012

Lastensuojelussa huostaanotot ovat valtakunnallisesti lisääntyneet viime vuosina. Niinpä lasten hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamisesta on tullut erityisen tärkeä painopiste kunnallisessa toiminnassa ja palvelujen tuottamisessa. Kunnissamme on suhteellisen vähän kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria eikä määrä ole lisääntynyt. Kunnissa on toimiva avohuolto. Kaikissa kunnissa toimii lastensuojelun perhetyö.

	Kasvatus- ja perheneuvolan asiakkaat	Ensikodin asiakkaat	Turvakodissa asumispäiviä yhteensä
Mänttä-Vilppula	98	3	4

Taulukko 2. Tilastotietoja sosiaalipalveluiden käytöstä vuonna 2012

Mänttä- Vilppulan sosiaali- ja terveystyö tuottaa vuoden 2013 alusta alkaen Mäntänvuoren Terveys Oy, joka on Pihlajalinna Oy:n ja Mänttä-Vilppulan kaupungin perustama yhteiskunnallinen yritys. Sosiaalitoimiston sosiaalityöhön liittyvät palvelut ovat Mänttä-Vilppulan kaupungin tuottamia ja hallinnoimia.

Mäntänvuoren Terveystyössä on kehitetty kevään 2013 aikana perhepalvelukeskus toimintamallia, jossa eri ikäisille tarkoitettujen mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä muut lapsiperheitä tukevat palvelut kuten äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, perhetyö, puheterapia ja toimintaterapia yhdistyvät.

Mielenterveyspalveluja on jäsennetty siten, että työntekijätiimi jakaantuu 0-12 -vuotiaiden palveluihin (psykologi alle kouluikäisille lapsille, koulupsykologi ja 0,5 sosiaalityöntekijää). Nuorisoryhmässä työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja ja psykologi (vuoden 2014 alusta) ja aikuistiimissä psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja psykologi. Tiimin kaikki työntekijät tekevät myös päihdetyötä, mutta toinen sosiaalityöntekijöistä on erikoistunut päihdetyöhön ja tekee erityisesti päihdetyötä puolelta työajasta. Päihdetyön palveluja annetaan myös lääkärivastaanotolla, jossa työskentelee viisi hoitaja -lääkäri työparia. Laitoskatsut tehdään pääsääntöisesti vuodeosastolla.

Erityisesti lapsille ja nuorille suunnatut palvelut järjestetään matalan kynnyksen periaatteella ja ongelmiin tartutaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin niihin on helpompi vaikuttaa. Erityisesti koululaisille ja opiskelijoille suunnattuja palveluja järjestetään kouluilla tiiviissä yhteistyössä koulujen muun oppilashuollon kanssa. Myös aikuisille suunnatuissa mielenterveyspalveluissa on suunnitteilla matalan kynnyksen palvelujen aloittaminen, vaikka niihin pääsääntöisesti tullaankin lääkärin lähetteellä.

Äitiys- ja lastenneuvolassa on aloitettu varhainen perhetyö, jonka tarkoituksena on järjestää konkreettista, arkea ja vanhemmuutta tukevaa apua alle kouluikäisten lasten perheille. Apu on lyhytkestoista ja tavoitteellista ja mahdollisimman helposti perheiden saatavissa olevaa. Varhaisessa perhetyössä työskentelee yksi perhetyöntekijä ja 0,4 terveydenhoitajaa.

Lastensuojelun perhetyötä järjestetään sosiaalityöntekijän päätöksellä lastensuojelun tarpeessa olevien perheiden, lasten ja nuorten tukemiseksi.

Kuntien päihdehuollon palveluissa ovat avohuollon palvelut keskittyneet terveystieteiden poliklinikoille. Katkaisuhuoltoja tarjotaan terveystieteiden vuodeosastolla ja ostopalveluina. Laitoshoidon palvelut ostetaan pääsääntöisesti yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

Päihdehuollon palvelujen saatavuutta voidaan vahvistaa tarjoamalla päihdepalveluja lähipalveluna ja lisäämällä matalan kynnyksen palveluita. Pirkanmaan Sininauhalla on Mänttä-Vilppulassa päivätoimintaa ja päihdeohjaajan palveluja, joita Mänttä-Vilppulan kaupunki ostaa. Mänttä-Vilppulassa toimii AA-kerho sekä A-Kilta. Palvelujen käyttöön vaikuttaa tarjonta, mikä näkyy selvästi esimerkiksi Mänttä-Vilppulan päihdetyöntekijän asiakkaissa.

	Työttömyysaste huhtikuu 2013	Työttömät yhteensä	Alle 25-vuotiaat työttömät	Yli vuoden työttömyys	Työttömyyden muutos 12/13-%
Mänttä-Vilppula	12,7	614	85	151	13%
Ylä-Pirkanmaa	11,1	1197	153	265	5%
Pirkanmaa	12,3	29416	3983	9505	24%
Koko maa	10,7	279414	34817	69429	17%

Taulukko 3. Työttömät työnhakijat 30.4.2013 (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus)

Mänttä-Vilppulan työttömyysaste on selvästi Ylä-Pirkanmaan, Pirkanmaan ja koko maan keskiarvojen yläpuolella. Alle 25-vuotiaitten työttömyys laski -24,1% (4/2013 oli 85 alle 25-vuotiaasta työtöntä, kun 4/2012 alle 25-vuotiaita työttömiä oli vielä 112). Suunta on ilahduttava ja selkeästi Pirkanmaan alle 25-vuotiaiden työttömien +29,6% kasvusta poikkeava, mutta edelleen tarvitaan koko yhteistyöverkoston ponnisteluja nuorten yksilöllisessä tukemisessa koulutus- ja työllistymispoluille.

Pitkäaikainen työttömyydestä tai muusta syystä johtuva poissaolo työelämästä on merkittävä köyhyyttä kasvattava uhkatekijä. Asiakkaan toimeentulo on usein työttömyyspäivärahan tai viime sijaisen etuuden eli toimeentulotuen varassa, ja köyhyys vaikeuttaa osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia omaan hyvinvointiin. Työyhteisö, olipa kyseessä työllistymistä edistävän palvelun tai palkkatyön työyhteisö, edistää yhteiskuntaan ja yhteisöön kuulumisen tunnetta.

Mänttä-Vilppulassa kaikille pitkäaikaistyöttömille tehdään aktivointisuunnitelma, jonka asiakkaan kanssa yhteistyössä laatii työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntija sekä työllisyydenhoito- palveluiden palveluohjaaja tai sosiaalitoimiston sosiaaliansiantuntija. Aktivointisuunnitelman tavoitteena on löytää polku työelämään ja näin ehkäistä syrjäytymistä. Polku voi sisältää esim. kouluttautumista uuteen ammattiin, työkokeilua tai osallistumista kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavaa työtoimintaa Mänttä-Vilppulassa järjestää kaupungin ylläpitämä Työkeskus sekä kaupungin omat yksiköt (esim. päivähoito, ruokapalvelut), Vilppulan Seudun Palvelukotiyhdistys Vilppulan Tulkuntuvan ja Kolhon Mäntyrinteen toimipisteissä, Mäntän seudun A-kiilta, Pirkanmaan Sininauha Sinisiiven ja Avain-hankkeen puitteissa, SPR:n Män-

tän osasto, SASKY sekä useat yhdistykset. Kuntouttava työtoiminta tarjoaa mahdollisuuden tehdä mielekästä työtä ja tarvittaessa saada tukea elämänhallintaan ja päihteettömyyteen.

Kun Valma-hanke päättyi, Mänttä-Vilppulan kaupunki vakinaisti hyväksi todetut käytännöt ja perusti palveluohjaajan toimen. Palveluohjaaja mm. etsii työtoimintaan oikeutetuille sopivia työpaikkoja. Kuntouttavassa työtoiminnassa työskentelevien henkilöiden määrä on kasvanut huomattavasti, vuoden 2009 aikana työskenteli keskimäärin 40 henkilöä kuukaudessa, vuoden 2013 alussa keskimäärin yhtäaikaan töissä oli 125 henkilöä.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui maaliskuussa 2013 136 eri henkilöä. Passiivista työmarkkinatukea saavien määrä oli 170 henkilöä (huhtikuu 2013). Mänttä-Vilppulan työmarkkinatukien maksuosuus KELA:lle (KELAn laskuttama työttömyysaikaisen työmarkkinatuen veloitus) vaihteli vuonna 2012 12.259,01 eurosta 19.860,30 euroon ja sitä maksettiin 46-71 henkilön osalta.

Vuoden 2013 alusta Mänttä-Vilppula on alkanut tuottaa sosiaali- ja terveysterveystoimintaa Mäntänvuoren Terveys Oy:n kautta lukuunottamatta viranomaispäätöksiä vaativaa sosiaalityötä, joka on edelleen kaupungin omaa toimintaa. Pitkäaikaistyöttömille järjestetään työttömien terveystarkastuksia sekä ohjataan viranomaisverkoston toimesta oikeiden palvelujen piiriin (esim. päihde- ja mielenterveyspalvelut, perusterveydenhuolto ym.), tässä vastuuhenkilönä toimii palveluohjaaja.

Aspa eli kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmään kuuluu edustajat sosiaalitoimesta, perusterveydenhuollosta, mielenterveystoimistosta, te-toimistosta ja Kelasta. Kuka tahansa kaupungin toimijoista voi ehdottaa asiakkaan asian käsittelemistä Aspassa, ja asiakkaan kirjallisella suostumuksella asia käsitellään joko asiakkaan läsnäollessa tai paperiasiana. Aspassa neuvotellaan tilanteen mukaan asiakkaan työhönsijoittumis- tai kuntoumismahdollisuuksista ja laaditaan asiasta lausunto.

Mänttä-Vilppulassa työskentelee etsivä nuorisotyöntekijä ja yksilövalmentaja 15-29-vuotiaiden koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella olevien nuorten kanssa. He tukevat nuoria ohjautumaan julkisen sektorin palvelujen piiriin. Nuorten työpajan yksilövalmentaja työskentelee myös työkeskuksessa jo olevien nuorten kanssa, ja yhtenä tavoitteena onkin kehittää nuorten työpajatoimintaa myös työkeskuksen sisällä. Nuorten työpajatoimintaa rahoittaa Pohjanmaan ELY-keskus.

Nuorisolakimuutoksen (laki 693/2010 ja HE 1/2010 vp) myötä kunnille on annettu suositus järjestää etsivää nuorisotyötä joko itse tai ostopalveluna. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain tukea etsivän nuorisotyön järjestämiseen. Etsivän nuorisotyön määräraha on yksi niistä keinoista, joilla hallitus vastaa nuorten yhteiskunnan palvelujen ulkopuolisuuteen ja sitä kautta mahdollisesti kehittyvään syrjäytymisen riskiin. Oppilaitoksilla ja puolustusvoimilla on myös velvollisuus ilmoittaa keskeyttäneiden tai ilman opiskelupaikkaa jääneiden nuorten yhteystiedot kotikunnan etsivälle nuorisotyöntekijälle.

Aikalisä-toimintamalli mahdollistaa aktiivisen tuen tarjoamisen nuorille miehille kutsunnoissa ja varusmies- tai siviilipalveluksen keskeytyessä. Kaikille kutsunanalaisille tarjotaan tilaisuus hakeutua tukipalveluun, jota toteuttavat tehtävään koulutetut ohjaajat. Ohjaajat ovat kuntien sosiaali-, terveys- ja nuorisotalon ammattilaisia, ja tukipalvelu on osa heidän perustyötään.

Kaupungin omana hankkeena toimii Ympäristön parantamistyöt 2013. Hanketta toteuttaa kuntouttavana työtoimintana kaksi 6 työntekijän ryhmää, joilla kummallakin on ohjaajanaan palkkatuella palkattu työnsuunnittelija. Ryhmistä toinen keskittyy ympäristön parantamistöihin ja toinen ryhmä kiinteistöillä ja rakennuksissa tarvittaviin järjestelyihin.

Syrjäytymistä omalta osaltaan on ehkäisemässä ELY-keskuksen tukema MV-hanke (vv.2009-2013), jonka kohderyhmänä on pitkäaikaistyöttömät, vaikeasti työllistyvät ja vajaa-kuntoiset työttömät. Kohderyhmään kuuluvia henkilöitä pyritään työllistämään keskimäärin 13 henkilöä vuositasona. Hankkeelle haetaan jatkorahoitusta ja sen kohdentamista tarkennetaan saatujen kokemusten ja esille tulleiden uusien haasteiden perusteella.

Olennaista on kehittää varhaista puuttumista varhaiskasvatustyössä, perusopetuksessa sekä lastensuojelussa ja nuorisotyössä. Mänttä-Vilppulassa on laadittu moniammatillisesti lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon on koottu ne asiat, jotka jo sujuvat, ja ne asiat, jotka eivät suju ja joissa on vielä kehittämistä.

Moniammatillinen verkostotyö on vakiinnuttanut asemansa jokaisen kunnan työmuotona. Mänttä-Vilppulassa kunnan monialaisen ohjausverkoston yhteyshenkilönä toimii sosiaali- ja perhepalvelujen palvelupäällikkö. Päivähoidossa ehkäisevää työtä tehdään pikkulapsityöryhmissä, ja päivähoitoa käytetään myös lastensuojelun tukena silloin, kun katsotaan, että vanhemmat eivät riittävästi pysty tukemaan lapsen monipuolista kehitystä ja kasvua kotona.

Koulujen perusopetuksessa ehkäisevää työtä tehdään oppilashuoltotyönä. Mänttä-Vilppulassa koulukuraattori on aloittanut työnsä elokuussa 2010. Hän toimii kaikissa Mänttä-Vilppulan peruskouluissa ja lukiossa. Perusopetuslakiin tuli muutos 1.1.2011 lähtien (642/2010). Lastensuojelulain (417/2007, voimaan 1.1.2008 alkaen) 9 §:

"Tuki koulunkäyntiin

Kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita, jotka antavat kunnan perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävän tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä.

Perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitetun opetuksen järjestäjä vastaa edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä oppilailleen."

Lasten ja nuorten ongelmat ovat osa oppilashuoltotyötä ja koulu- sekä opiskelijaterveydenhuoltoa. Sosiaalityöntekijä osallistuu oppilashuoltotyöryhmään niin ala- kuin yläkouluilla henkilötietolain (522/1999) mukaisesti eli ei siis automaattisesti joka kerralla, samoin perheneuvolan psykologi/sosiaalityöntekijä. Mänttä-Vilppulassa varhaisnuorten parissa työtä tekevien koulujen ja oppilaitosten sekä eri asiantuntijoiden yhteydenpidon muotoja on hiottu ja mallina on nuorisopsykoterapeutin avovastaanotot yhteiskoululla. Työmalli on kehitetty lasten ja nuorten mielenterveyshankkeen määrärahoilla 2000-luvulla. Mänttä-Vilppulan kouluilla koetaan, että terapeutti- yms. palveluja on liian vähän saatavissa ja akuuttiin tarpeeseen ei heti pystytä vastaamaan.

Kuntien sosiaalityöntekijöiden ja erityispalvelujen psykologin/sosiaalityöntekijän sekä mielenterveystoimiston tehtävä on tukea lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä, mutta mahdollisuudet vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin ovat edelleen rajalliset. Kotien ja vanhempien vaikutus ja kotien kanssa tehtävän yhteistyön vaikutus korostuvat entisestään.

5. ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISY

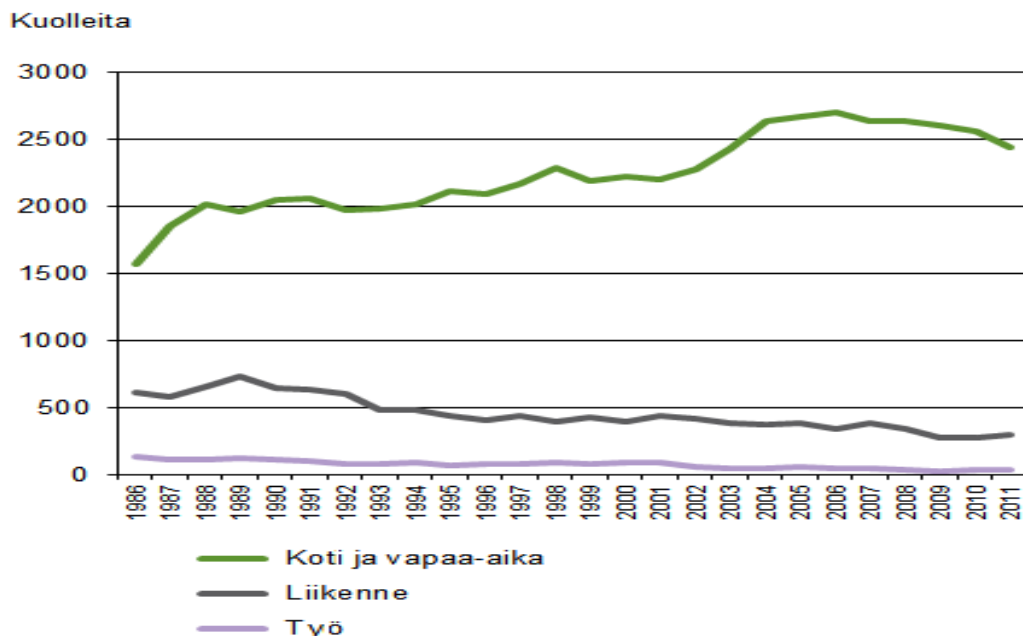
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat

Tapaturma on suomalaisten yleisin kuolinsyy. Suomessa sattuu vuosittain noin 800.000 koti- ja vapaa-ajan tapaturmaa. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmilla tarkoitetaan niitä tapaturmia, jotka tapahtuvat työajan ulkopuolella ja muualla kuin liikenteessä. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien osuus kaikista tapaturmista on noin 70 %, näiden seurauksena kuolee vuosittain n. 2500 henkilöä.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien taustalta löytyy usein alkoholin ja muiden päihteiden liika- käyttö, väestön korkea ikä ja yksin asuvien vanhusten korkea määrä. Tapaturmaisista kuolemantapauksista 2/3 tapahtuu miehille. Suurimmassa riskiryhmässä tapaturmaisista kuolemia tarkasteltaessa ovat 45 – 64-vuotiaat miehet.

Lapsia kohtaavien tapaturmien yleisimmät syyt ovat erilaiset putoamiset, myrkytykset ja tukehtumiset. Lapsen vanhetessa lisääntyvät liikuntaharrastuksissa, ulkoleikeissä ja koulussa tapahtuvien tapaturmien osuudet, jolloin kotitapaturmien osuus pienenee. Ikäihmisillä yleisimmät tapaturmien syyt ovat liukastumiset, kaatumiset ja erilaiset palovammat. Kodin lisäksi tapaturmia tapahtuu ulkona ja hoitolaitoksissa. Esimerkiksi lonkkamurtuman vuoksi vanhus saattaa menettää itsenäisen liikkumiskykynsä koko loppuiäkseen.

Vuonna 2011 tapaturmaisesti kuoli yhteensä 2766 henkilöä, 1846 miestä ja 920 naista. Sekä miesten että naisten yleisin kuolemaan johtanut tapaturma oli kaatuminen tai putoaminen, joihin kuoli yhteensä 1212 henkilöä.

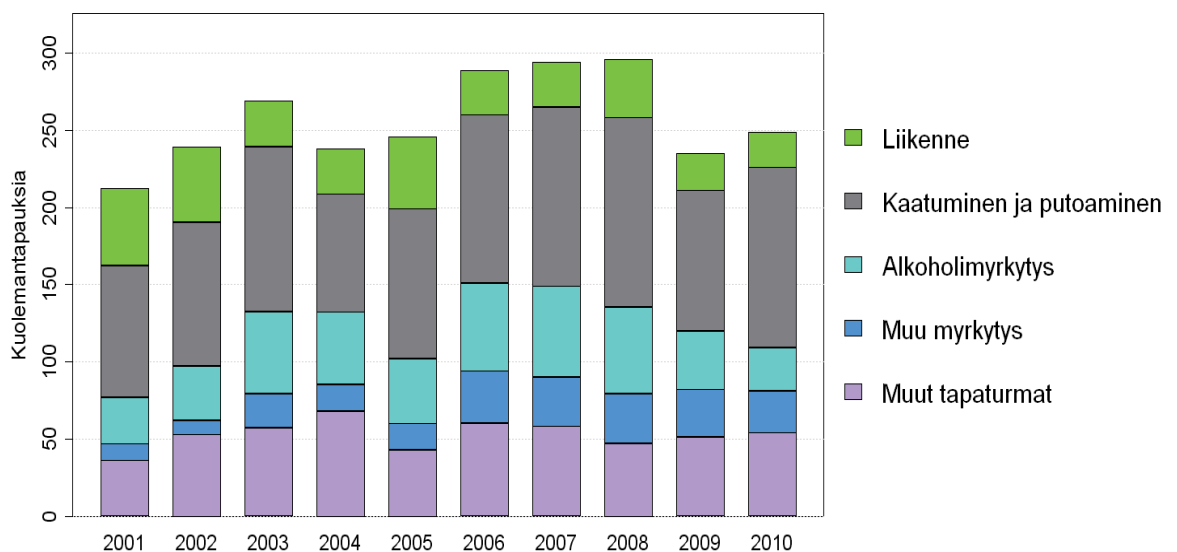

Kuvio 9. Tapaturmaisesti kuolleet Suomessa 1986–2011 (Lähde: THL)

Suomen pitkä talvi vaikuttaa liukastumisten ja muiden kaatumisten määriin. Yhteiskunnalle koituu liukastumisista yli 500 miljoonan euron kustannukset vuosittain.

Vuosittain kymmenet tuhannet ihmiset joutuvat ensiapuvastaanotolle kaatumisen seurauksena. Iäkkäät ihmiset voivat kaatua useamman kerran vuodessa. Kaatumisten seurauksena kuolee vuosittain noin 1200 suomalaista. Kaatumista seuraava toipilasaika on erityisesti vanhuksille rankka. Toipilasaikana fyysinen toimintakyky heikentyy, mikä vaikuttaa myös henkiseen hyvinvointiin. Toipilasaikana menehtyy useita henkilöitä vuosittain. Liukastumisten ennaltaehkäisy onkin asia, johon tulisi yrittää vaikuttaa (mm. käyttämällä liukuesteitä kengissä, kunnollinen kulkuväylien kunnossapito, hyvä lihaskunto jne.).

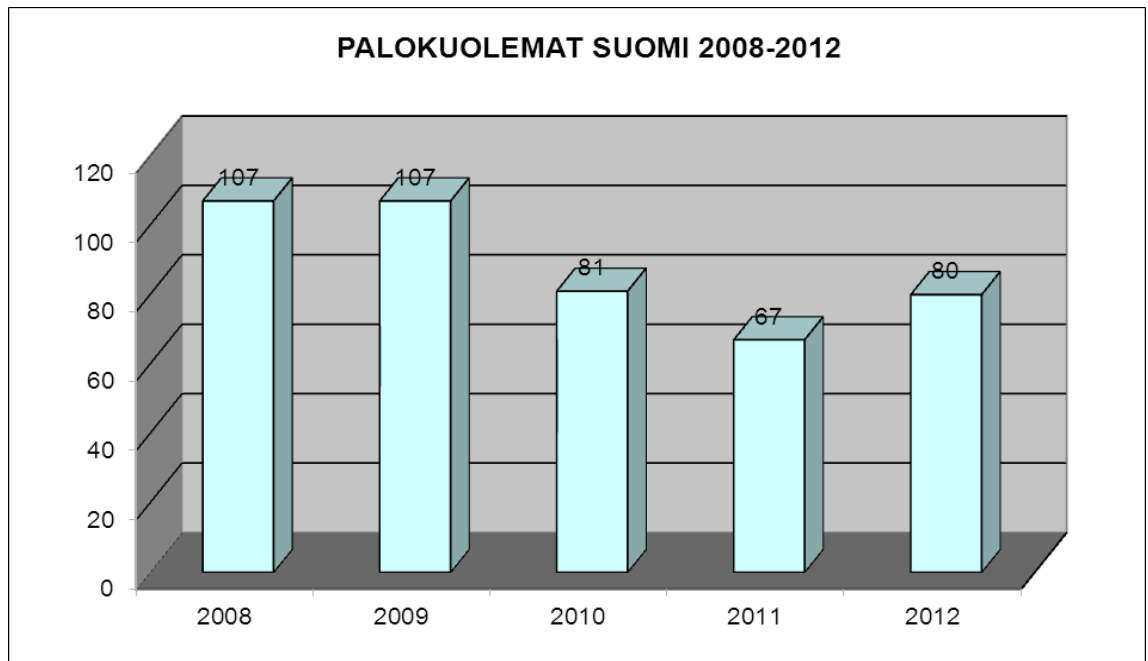
Keinot koti- ja vapaa-ajan tapaturmien vähentämiseen ovat pitkälti samanlaisia kuin keinot palokuolemien ehkäisemiseen. Yksin asuvien vanhusten turvallisuutta voidaan parantaa mm. viranomaisyhteistyötä kehittämällä ja teknisillä ratkaisuilla. Alkoholien vaikutuksen alaisena henkilöstä tulee kömpelömpi, mistä seuraa kaatumisia. Alkoholinkäytön tulisikin pysyä kohtuullisella tasolla, jolloin suuri osa tapaturmista jäisi sattumatta.

Kuvio 10. Tapaturmaisesti kuolleet Pirkanmaalla 2001 – 2010 (Lähde: THL).

Tulipalot

Vuonna 2008 Suomessa tapahtui 107 palokuolemaa. Edellä mainitun vuoden jälkeen palokuolemien määrissä on ollut näkyvissä laskua, mutta vuonna 2012 määrä kääntyi jälleen nousuun.

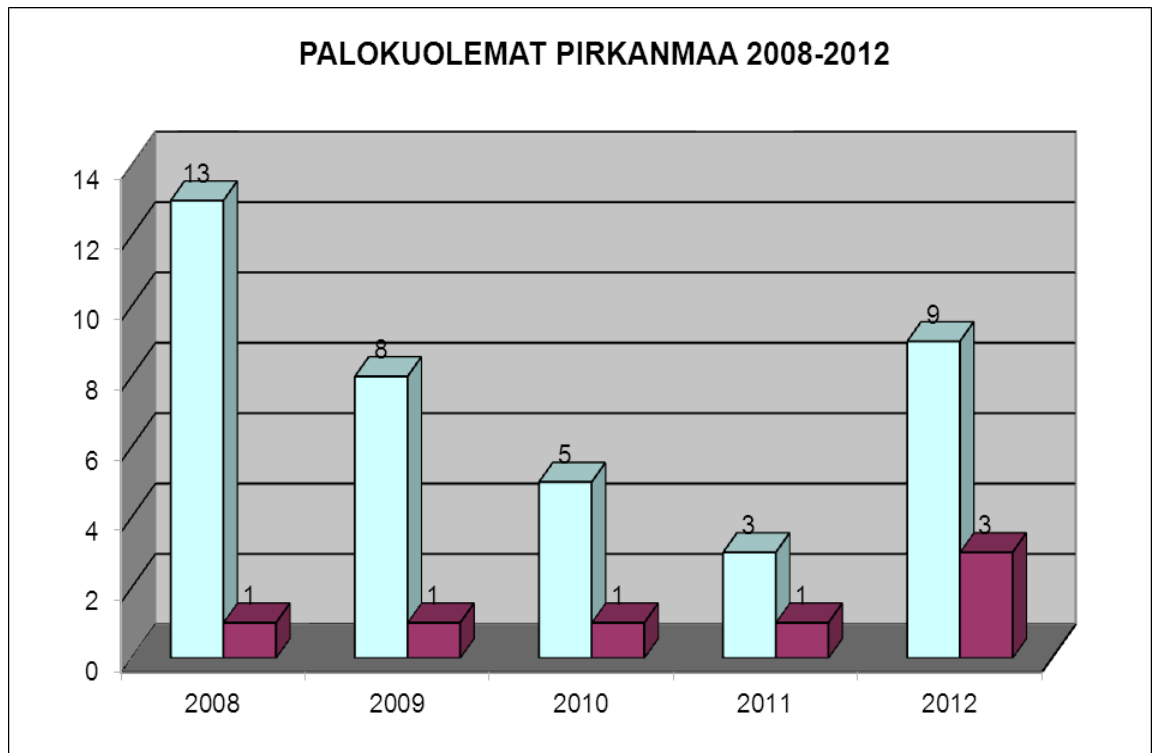

Kuvio 11. Palokuolemat Suomessa 2008-2012. Lähde: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, SPEK 2013

Sisäasiainministeriö asetti vuoden 2012 valtakunnalliseksi tavoitteeksi enintään 30 palokuolemaa. Palokuolemien määrissä ei ole vuosittain kuitenkaan tapahtunut niin suuria muutoksia kuin on odotettu ja on todettu, että pelkillä pelastuslaitoksen toimenpiteillä ei asetettuun tavoitteeseen päästä.

Palokuolemien ehkäisemiseen tarvitaan siis myös muiden toimijoiden toimenpiteitä. Vuoden 2003 pelastuslaissa annettu määräys palovaroittimien asentamisesta asuinhuoneistoihin ei ole ehkä vaikuttanut toivotulla tavalla palokuolemien lukumääriin. Pelastuslaitoksella on toisaalta tiedossa useita tapauksia, joissa palokuolemia on estetty palo- tai häkävaroittimen avulla. On mahdollista, että ilman palovaroittimista annettua lakia palokuolematilastot olisivat synkemmät.

Pelastuslaki antaa lisäksi määräyksiä asumista koskevaan omatoimiseen varautumiseen. Lain mukaan taloyhtiöön, jossa on kolme tai useampia asuinhuoneistoja, tulee laatia pelastussuunnitelma. Suunnittelun avulla taloyhtiön hallitus ja sen asukkaat ohjataan miettimään eritasoisia riskejä, kiinnittämään huomiota päivittäiseen turvallisuuteen ja yleiseen turvallisuuskulttuuriin.

Kuvio 12. Palokuolemat Pirkanmaalla ja Pohjois-Pirkanmaalla 2008-2012. Lähde: SPEK / Pronto tietojärjestelmä (vuodesta 2011 Pohjoiseen pelastusalueeseen on kuulunut Mänttä-Vilppulan, Ruoveden ja Virtain lisäksi Orivesi, Juupajoki, Kihniö ja Parkano).

Palokuolemia on tutkittu useissa eri yhteyksissä. Jokainen palokuolema tutkitaan sekä poliisin, että pelastuslaitoksen toimesta. Joissain tapauksissa onnettomuustutkintakeskus tekee oman tutkintansa. Tutkinnan avulla pyritään selvittämään ne tekijät, jotka johtivat hengenvaarallisten olosuhteiden muodostumiseen, sekä hankkimaan selityksille, miksi henkilö ei pystynyt poistumaan vaarallisesta muodostuksesta tilanteesta.

Toistuvana tekijänä raporteissa on kuolleen henkilön hetkellisesti tai pysyvästi alentunut toimintakyky. Tässä yhteydessä toimintakyvyn alentumisella tarkoitetaan havaintokyvyn, liikuntakyvyn tai ymmärryskyvyn alenemista tai puuttumista. Yksityiskohtaisemmin tarkasteltuna palokuolemista löytyy selvä yhteys alkoholiin, väestön ikääntymiseen, yksin asuvien vanhuksien määrän kasvuun, sekä työikäisen väestön syrjäytymiseen.

Palokuolemien riskiryhmät voidaan luokitella karkeasti alla kuvatulla tavalla. Kun näiden erityisryhmien asumisturvallisuuteen kiinnitetään riittävällä tavalla huomiota, niin palokuolematilastot voitaisiin saada laskuun.

- alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden liikkakäyttäjät
- vanhuksia, joiden toimintakyky on iän tai erilaisten sairauksien takia alentunut
- kaikenikäiset henkisesti tai fyysisesti sairaat
- yksin kotona olevat lapset

Kansanterveyslaitoksen laatimien tilastojen mukaan alkoholi on mukana yli puolessa sattuneista palokuolemista. Syrjäytymisen mukanaan tuoma alkoholin ja muiden päihteiden liikkakäyttö aiheuttaa pelastuslaitoksille tehtäviä myös sairaankuljetus- ja

ensivastetoiminnan muodossa. Tästä syystä pelastuslaitos toivoo, että syrjäytymisen estämiseen kiinnitetään jatkossa entistä tarkempaa huomiota.

Ulkoisen syy	Tapaturmissa kuolleet	Päihtyneenä tapaturmissa kuolleet	
		Henkeä	%
Tapaturmat (pl. myrkytykset)	2 047	381	18,6
Liikennetapaturmat	300	70	23,3
Kaatuminen, putoaminen	1 212	114	9,4
Hukkuminen	163	88	54,0
Ruokaan tukehtuminen	54	14	25,9
Saunakuolemat	38	24	63,2
Tulipalo	59	28	48,3
Kylmyys	63	27	42,9
Muu tapaturma	159	16	10,1

Taulukko 4. Tapaturmissa kuolleet ulkoisen syyn mukaan ja päihtyneiden osuus kuolleista vuonna 2011. Lähde: Kuolemansyytilasto, Tilastokeskus.

Suurin osa palokuolemista tapahtuu asuinrakennuksissa. Muitakin syitä kirjataan, kuten liikenneonnettomuuden seurauksena syttyvän ajoneuvopalon aiheuttamat palokuolemat. Tilastoissa on nähtävissä joitakin henkirikoksia tai itsemurhia, jotka on tehty sytyttämällä henkilön päälle valeltu palava neste. Palokuolemaksi kirjataan myös tapahtuma, jossa henkilö löydetään savuisesta tilasta ja voidaan epäillä, että kuolema on johtunut häämyrkytyksestä. Samoin toimitaan palaneena löydetyn

henkilön kohdalla, vaikka ei olekaan tiedossa onko henkilö ollut elossa tulipalon syttyessä. Todellinen kuolinsyy selviää oikeustieteellisessä ruumiinavauksessa, mutta tilastoihin tuota tietoa ei saada. Aikajanalla palokuolemaksi kirjataan tapaus, jossa tulipalon seurauksena vammoja saanut henkilö menehtyy 30 päivän kuluessa vammautumisesta.

Toisaalta, palokuolemaksi ei kirjata mm. tilannetta, jossa kerrostalohuoneiston tulipalooa pakoava ihminen pudottautuu tai hyppää korkealta, ja menehtyy putoamisesta saamiinsa vammoihin. Tästä syystä nykyiset palokuolematilastot eivät ole välttämättä täysin luotettavia. Yleisesti tulipaloista lähes puolet syttyy ihmisten toiminnan seurauksena.

Palokuolemien vähentämisestä on käyty valtakunnan tasolla vilkasta keskustelua. Sisäasiainministeriön jyrkkä kanta on, että palokuolemien määrä on saatava selvästi laskemaan. Yhtenä toimenpiteenä esitetään riskiryhmien asuntojen sammuusjärjestelmät. Kaikkia asuntoja ei kuitenkaan voida varustaa automaattisella sammutuslaitteistolla, joten syrjäytymisen estämisen lisäksi on edelleen kiinnitettävä entistä enemmän huomiota asennekasvatukseen, valistukseen ja neuvontaan.

Pirkanmaan pelastuslaitoksessa on käytössä Tulikettu-koulutus, jonka tarkoituksena on jakaa turvallisuustietoutta esikoulu- ja peruskouluikäisille. Tuliketun kautta turvallisuusasioista kerrotaan joka vuosi esikoululaisille, sekä kakkos-, kuutos- ja kahdeksaluokkalaisille. Tuliketun tulokset eivät näy välittömästi, vaikka onkin mahdollista, että lapsi joutuu onnettomuustilanteeseen ja toimii saatujen oppien mukaisesti. Tärkeämpää on, että tuleville aikuisille opetetaan turvallisuusasiat jo muiden elämän perustaitojen oppimisen yhteydessä. Tämä edesauttaa oikeiden toimintatapojen säilymistä läpi elämän.

Kuten aiemmin on todettu, niin syrjäytyneet ja päihteiden liikakäyttäjät muodostavat suurimman palokuolemien riskiryhmän. Näitä ryhmiä ei yleensä tavoiteta lainkaan valistuksen ja turvallisuuskoulutuksen keinoin. Valitettava tosiasia on, että osa nykyisistä peruskoululaisistakin syrjäytyy aikuisena. Tuliketun avulla osa tulevaisuuden riskiryhmistä tavoitetaan jo ennen kuin syrjäytyminen on päässyt tapahtumaan.

Ns. ohikulkijoiden tekemien hätäilmoitusten määrä on suuri vuosittain. Yleisimmät syyt hätäilmoituksiin ovat savuhavainnot tai tajuttomana makaavat potilaat. Ilmoittaja ei kuitenkaan kiireisiinsä vedoten ehdi jäämään paikalle selvittämään, mitä todella on tapahtunut. On esimerkkejä, joissa kaupungin keskustassa sairaskohtauksen saanut henkilö on maannut kuolleena jopa tunteja, ennen kuin kukaan on kiinnittänyt häneen huomiota. Mistä johtuu tämän tyyppinen välinpitämättömyys? Kyseessä voi kuitenkin olla toisen ihmisen henki ja terveys. Mitä tehdään kun näin sattuu omalle läheiselle? Tässäkin on varmasti asenteiden muokkaamisen paikka?

Suuronnettomuuksien todennäköisyys kasvaa aina, kun paljon rakennuksia, ihmisiä ja erilaisia toimintoja keskitetään samaan paikkaan. Erityisesti ympäristö- ja luonnononnettomuuksien todennäköisyys on alkaneena vuosituhantena kasvanut selvästi. Viime vuosien myrskyt, tulvat ja näistä aiheutuneet vesi- ja sähkökatkokset eivät varmasti ole jääneet keneltäkään huomaamatta. Myös vanhentuneiden rakenteiden ja viallisten laitteiden aiheuttamat ongelmat, kuten saastuneet talousvedet ovat olleet voimakkaasti esillä.

Suuronnettomuuksia ajatellen viranomaisyhteistoimintaa tuleekin jatkuvasti kehittää. Suuronnettomuuden torjumiseen, vakiinnuttamiseen tai seurausten pienentämiseen osallistuu aina myös muita kuin turvallisuusalan viranomaisia. Ennakoivan työn yhteydessä onkin tehty viranomaisyhteistoiminnan suunnittelua ja harjoiteltu niillä kokoonpanoilla, joiden voidaan olettaa työskentelevän yhdessä eri tilanteiden aikana. Pirkanmaan pelastuslaitoksen Wivi viesti- ja johtokeskusta on kehitetty jatkuvasti ja nykyisin sitä käytetään tehokkaasti Pirkanmaalla kuntien apuna kriisitilanteiden alkuvaiheiden käynnistämistoimenpiteissä.

Viranomaistyön kehittämisen ja johtamistoiminnoissa on käynnissä myös valtakunnallisia hankkeita, joilla toimintoja voidaan edelleen tehostaa muuttuneiden uhkakuvien mukaan. Hyvin suunniteltu viranomaistoiminta tuo mukanaan erilaisia käyttökelpoisia toimintaohjeita ja työjärjestyksiä, jotka voidaan ottaa käyttöön tilanteen niin vaatiessa. Suuronnettomuustilanteessa ja erityyppisissä kriiseissä yhteistoimintaa ja vastuualueiden jakamista ei voida enää harjoitella. Pelastusviranomaisen rooli viranomaistoiminnan johtamisessa on merkittävä. Suuronnettomuudet vaativat tarpeen mukaan myös psyykkistä kriisityötä, pelastustoimi määrää tällöin käytännön toteutuksen ja toimintatavat.

Suomessa on käyty keskustelua siitä, kestäkö avun tuleminen syrjäseuduille liian kauan. Pohjoisella pelastusalueella etäisyydet ovat Pirkanmaan pisimpiä mutta toimialueen paloasemaverkko on kuitenkin hajautettu niin, että ensimmäinen apu saadaan paikalle palvelutasopäätöksen mukaisesti. Joukot täydentyvät tarvittaessa kauempaa tulevilla yksiköillä, mutta ensitoimenpiteet onnettomuuspaikalla päästään käynnistämään kohtuullisen nopeasti.

Pelastuslaitos arvioi toiminta-alueensa riskejä jatkuvasti. Tehdyn riskin arvioinnin seurauksena Pohjoisella Pirkanmaalla toimii viisi päätoimisella henkilöstöllä virka-aikana miehitettyä aluepaloasemaa, seitsemän sopimuspalokuntaa, ja kolme toimenpidepalkkaista palokuntaa.

Pelastuslaitoksessa on laadittu vuosille 2010-2013 palvelutasopäätös, jolla pelastuslaitoksen toimintaa ja kehittämistoimenpiteitä esiteltiin Pirkanmaan alueen päättäjille. Pelastuslaitoksen toiminnan tulee täyttää tässä palvelutasopäätöksessä kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet, jotta pelastustoimen asiakkaat saavat sen palvelun, joka on yhdessä kuntien päättäjien kanssa sovittu. Meneillään olevan vuoden (2013) aikana palvelutasopäätös uudistetaan seuraavalle nelivuotisjaksolle.

Päätöksessä selvitetään kokonaisuudessaan pelastuslaitoksen toiminnan nykytila, mihin on päästy aiemman palvelusokauden aikana. Pirkanmaan pelastuslaitos on koko toiminta-aikansa pyrkinyt yhä enemmän panostamaan onnettomuuksien ehkäisyyn ja tätä toimintaa kehitetään edelleen. Palvelutasopäätöksen mukaan onnettomuuksia ennaltaehkäistään turvallisuusviestinnän, palotarkastusten, rakenteellisen palontorjunnan ja kemikaalivalvonnan kautta. Kaiken edellä mainitun tavoitteena on yhdessä muiden viranomaisten, kansalaisten, julkisyhteisöjen ja yksityisten toimijoiden kanssa luoda Pirkanmaan pelastuslaitoksen vision mukainen ”Turvallinen Pirkanmaa”.

Ensihoito

Mänttä - Vilppulan kaupungissa ensihoitopalvelu järjestetään Pirkanmaan sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksen mukaisesti. Hoitotason ensihoitoyksikkö on välittömässä valmiudessa (90 s) ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. Yksikkö on miehitetty yhdellä hoitotason ensihoitajalla ja yhdellä perustason ensihoitajalla. Yksikön sijoituspaikka on Vilppulan taajama.

Perustason ensihoitoyksikkö on välittömässä valmiudessa (90 s) vuoden jokaisena päivänä klo 08.00 - 16.00 välisen ajan. Yksikkö on miehitetty kahdella perustason ensihoitajalla. Yksikön sijoituspaikka on Mäntän sairaala.

Ensihoitoyksiköitä tukevat hätäkeskukselle annettujen hälytysohjeiden mukaisesti ensivasteyksiköt (sijoituspaikat: Mänttä, Vilppula ja Kolho), ensihoidon kenttäjohtaja (sijoituspaikka: Tampere) sekä Finn-HEMS 30 lääkärihelikopteri (sijoituspaikka: Tampere-Pirkkalan lentoasema).

6. VESITURVALLISUUS

Vesiturvallisuus on ollut pelastuslaitoksen tärkeimpiä kehittämiskohteita. Kehitystyötä on tehty sekä kaluston, että koulutuksen osa-alueilla. Pirkanmaan pelastuslaitoksen pohjoisella alueella on käytössään ajanmukainen kalusto. Orivedellä, Ylöjärven Kurussa, Mäntässä ja Vilppulassa on isolla perämootorilla varustetut alumiiniveneet, sekä Ruovedellä ja Virroilla on Rib – tyyppiset isoilla perämootoreilla varustetut veneet. Alueelta löytyy myös useita helposti liikuteltavia pienempiä veneitä. Miehistölle on annettu erityinen pintapelastuskoulutus.

7. YRITYS- JA LAITOSTOIMINNAN TURVALLISUUS

Yritykset ja laitokset onnettomuuden tai rikoksen kohteena

Yritysten ja laitosten riski joutua rikoksen kohteeksi on kasvanut. Riski väkivallan ja uhkailun kohteeksi joutumiselle on yleistynyt erityisesti palvelualoilla. Yritystoiminnan turvallisuus on Suomen tärkeä kilpailuetu, joka voi olla peruste yrityksen sijoittumiselle Suomeen. Yrityksen riski joutua onnettomuuden kohteeksi on usein pienempi kuin sen mahdollisuus joutua rikoksen kohteeksi. Tässä yhteydessä ei oteta kantaa yritysten rikosturvallisuuteen, vaan painopiste on onnettomuuksissa ja niiden ehkäisyssä.

Pelastusviranomaiset pyrkivät vaikuttamaan yritysten ja laitosten turvallisuustasoon tekemällä palotarkastuksia ja antamalla turvallisuusasioihin liittyvää neuvontaa. Pelastuslaitos pyrkii resurssiensa mukaan kouluttamaan henkilöstöä, ja usein tällaisen harjoituksen yhteydessä pelastuslaitoksen operatiivinen henkilöstö myös tutustuu kohteeseen tai harjoittelee onnettomuustilanteen hoitamista yhteistyössä kohteen edustajien kanssa.

Pelastuslain 14 §:n mukaan

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

Pelastuslain 15 § mukaan:

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Rakennuksen haltijan tulee laatia rakennuksen pelastussuunnitelma kuitenkin aina yhteistyössä 18 §:ssä tarkoitetun hoitolaitoksen ja palvelu- ja tukiasumisen toiminnanharjoittajan kanssa.

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- 1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;
- 2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;
- 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;
- 4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Yrityksien ja laitosten tulee ottaa pelastussuunnitelmissaan kantaa myös sisäisen koulutuksen toteuttamiseen. Henkilöstön ensiapu- ja alkusammutuskoulutuksella parannetaan yrityksen turvallisuustasoa. Onnettomuustilanteessa alkusammutuksen onnistumisen merkitys on suuri. Nopeasti ja asianmukaisesti annettavan hätäensivun merkitys on vielä suurempi. Pohjois-Pirkanmaan alueen kohteiden sijainnista riippuen pelastusyksiköiden saavutettavuusaika vaihtelee 5 minuutista noin 25 minuuttiin. Poikkeustilanteessa, esimerkiksi päällekkäisen tehtävän aikana, saavutettavuusaika voi olla vielä huomattavasti edellä mainittua pidempi. Kohteiden on täten tiedostettava onnettomuustilanteissa omatoimisen varautumisen merkittävä vaikutus.

Yrityksien tulee järjestää koulutus itse, tai ostaa koulutuspalvelu ulkopuoliselta tuottajalta. Pelastuslaitoksille laissa annettu koulutusvelvoite kattaa ainoastaan hoitolaitokset. Pelastuslaitos pyrkii järjestämään yrityksille koulusta, mutta resurssit eivät tähän useinkaan riitä.

Palotarkastuksien yhteydessä yrityksen koulutustilanne tarkastetaan. Pohjois-Pirkanmaan yrityksissä ei ole täysin ymmärretty koulutuksen tärkeyttä. Koulutuksien toteuttamisissa on huomattavia puutteita. Usein odotetaan, että pelastuslaitoksen henkilökunta tulisi antamaan yrityksille turvallisuuskoulutusta, koska yrityksen oma näkemys on, että heiltä itseltään ei löydy riittävää asiantuntemusta koulutuksen järjestämiseen.

Ensimmäisessä vaiheessa koko henkilökunnalle on koulutettava pelastussuunnitelman merkitys, sen sisältö ja muut siihen liittyvät välittömät toimenpiteet, kuten poistuminen palon tms. seurauksena. Tällaisen koulutuksen yritykset pystyvät järjestämään itsenäisesti. Yrityksen turvallisuus lähtee päivittäisistä valinnoista. Näin ollen kouluttajan ei välttämättä tarvitse olla turvallisuusalan ammattilainen. Kun yritysten turvallisuushenkilöstön itseluottamusta kohotetaan ja heitä kannustetaan koulutuksien järjestämiseen, saadaan yritysten sisäisen koulutuksen taso nousemaan.

8. PELASTUSTOIMEN TOIMENPIDE- JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

On useasti todettu, että yleisen turvallisuuden lisääminen tarvitsee viranomaisten yhteistyötä. Tulisikin miettiä yhä enemmän konkreettisia toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi. Esimerkiksi asiakkaiden luona tehtyjen tarkastusten ja muiden käyntien sisältöjä voitaisiin joiltain osin miettiä. Yhteisen mietinnän kautta voitaisiin laajentaa tietämystä toisen viranomaisen toimialaan kuuluvista turvallisuuteen liittyvistä asioista. Tällaista tietämystä voisi olla mm. palotarkastajan tapaturmatietous ja toisaalta sosiaalipuolen henkilön paloturvallisuustietous.

Yleinen turvallisuusviestintä on pidettävä jatkossa Pohjois-Pirkanmaalla vahvasti esillä. Vaaratilanteet syntyvät usein ihmisten väärin asenteiden takia. Poliisin esittämät turvallisuuspaneelit ja viranomaisnäkyvyys tapahtumissa ovat hyviä esimerkkejä keinoista asenteiden ja turvallisuuskulttuurin parantamiseksi. Yhteisten tapahtumien toteuttaminen tulisi olla huolellisesti suunniteltua ja täten laadullisesti hyvää.

Teknisillä keinoilla voidaan ehkäistä vaaratilanteita ja pelastaa ihmishenkiä. Pirkanmaa on ollut mm. automaattisten sammutuslaitteistojen osalta edelläkävijöitä Suomessa. Rakentamisen ja remontoinnin kautta voitaisiin ottaa tehokkaammin esille muitakin, kuin pelkästään paloturvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Rakennusvalvonnan kanssa tehtävän yhteistyön syvyyttä turvallisuusasioissa on parannettu ja sitä voidaan jatkossa edelleen parantaa.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen organisaatio on muuttunut vuoden 2011 alusta. Muutoksen myötä on syntynyt erillinen onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja kehittämisen vastuualue. Organisaatiota kehittämällä pyritään yhä ammattimaisempaan ja laadullisesti parempaan työpanokseen vaaratilanteiden ehkäisyssä unohtamatta kuitenkaan tehokkaasti hoidettua pelastustoimintaa.

9. TYÖTAPATURMAT

Työtapaturmat Suomessa vuonna 2011

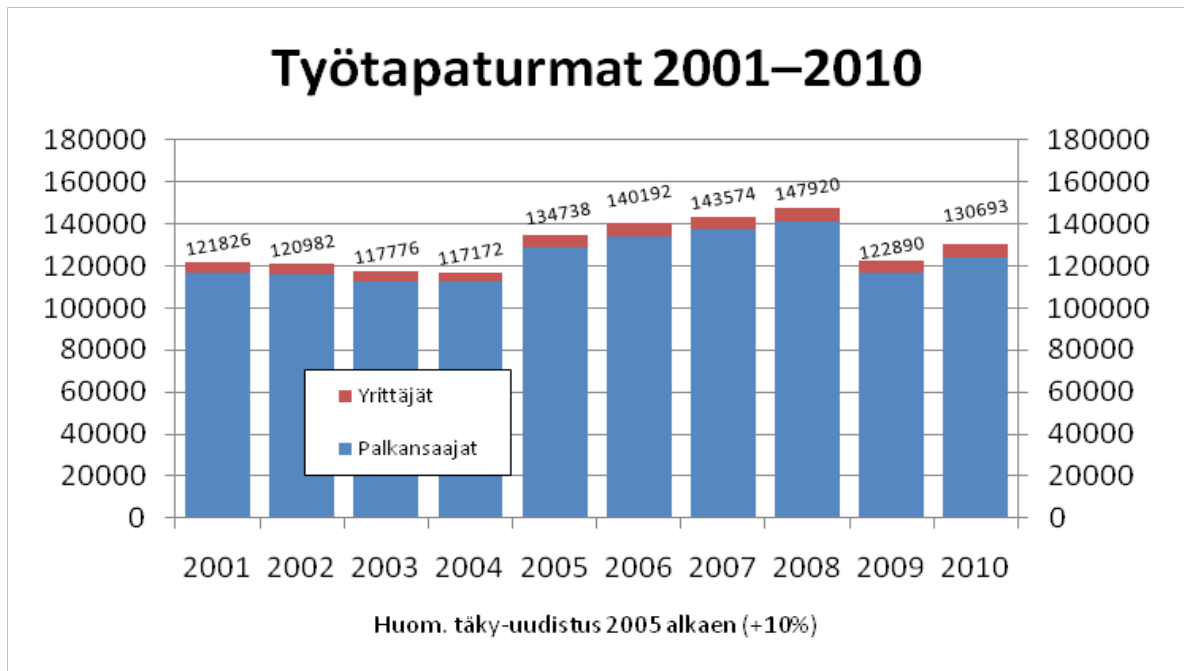
Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tilastojen mukaan palkansaajille sattui yhteensä 131 300 työtapaturmaa vuonna 2011, mikä oli 6,7 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Työtapaturmista suurin osa yli 108 000 sattui työpaikoilla tai työliikenteessä (työtapaturma) ja noin 22 700 työn ja kodin välisellä matkalla (työmatkatapaturma). Työpaikkatapaturmien taajuus vuonna 2011 oli 31,3 työpaikkatapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohti. Taajuus nousi vuodesta 2010 noin 3,6 5. Keskimäärin yhdelle kahdestakymmenestä palkansaajasta sattui työpaikkatapaturma vuonna 2010.

Työtapaturmien kokonaismäärät ovat kasvaneet vuodesta 2005 lähtien sekä palkansaajien että yrittäjien osalta vuoteen 2008 asti, mutta vuonna 2009 työtapaturmien kokonaismäärä väheni noin kymmenen vuoden takaiselle tasolle. Vuosina 2010 ja 2011 työtapaturmien kokonaismäärät ovat jälleen kasvaneet. Vuotta 2005 edeltäneen ja sen jälkeisen aikasarjan tarkka vertailukokonaismäärien (ml. alle neljän päivän työkyvyttömyyteen johtaneet tapaukset) osalta ei ole kuitenkaan mielekäästä vuonna 2005 voimaan tulleen ns. täyskustannusuudistuksen vuoksi.

Kattavammat tiedot sattuneista työtapaturmista on haettavissa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nettisivuilla julkaistavista tilastojulkaisuista.

Tilastojulkaisun johdanto-osassa on tärkeää taustatietoa tilastoinnista ja taulukoiden tulkinnan kannalta välttämättömiä tietoja käytetyistä luokitteluista.

Kuvio 13. Työtapaturmat 2001-2010

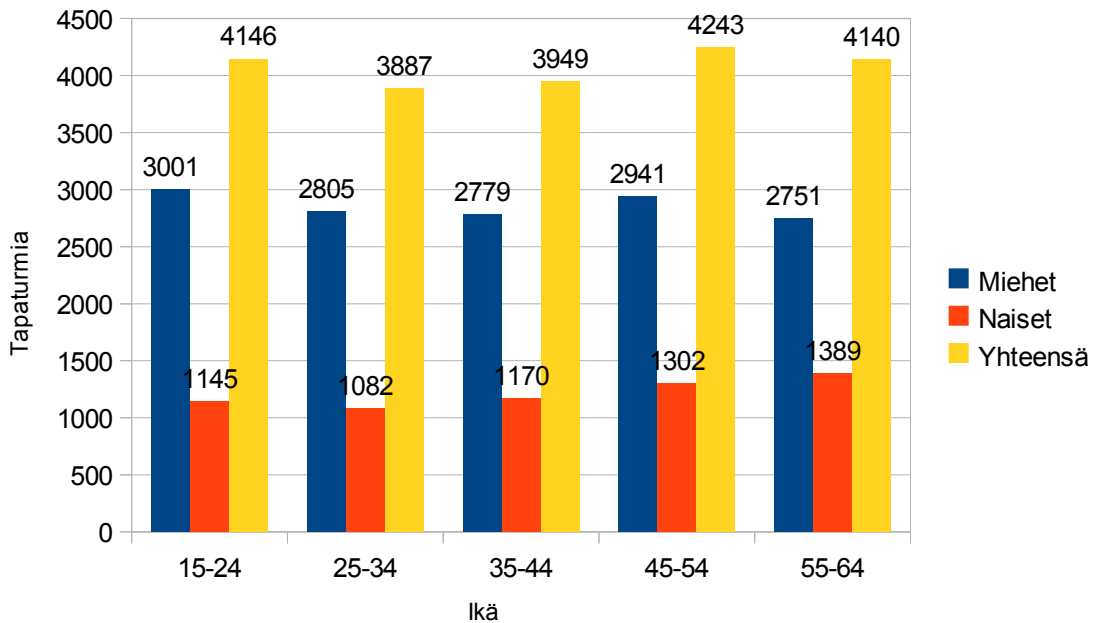
Tilastokeskuksen työtaturmatilastossa siirryttiin referenssivuodesta 2005 alkaen käyttämään EU:n tilastoviraston Eurostatin työtaturmatilastossa (ESAW) käyttämään työtaturman määritelmää. Määritelmän mukaan tilasto sisältää tiedot työtaturmista, jotka ovat johtaneet ”vähintään 4 päivän työkyvyttömyyteen”.

Taulukko 5. Palkansaajien, yrittäjien ja maatalousyrittäjien työtaturmat vakuuden mukaan vuonna 2010

	Yhteensä	Työpaikkaturmat	Työmatkataturmat
Yhteensä	135 009	114 955	20 054
Alle 4 päivää	73 737	62 751	10 986
Väh 4 päivää	61 211	52 161	9 050
Työkuolemia	61	43	18
Palkansaajat	124 063	104 513	19 550
Alle 4 päivää	70 272	59 509	10 763
Väh 4 päivää	53 740	44 971	8 769
Työkuolemia	51	33	18
Yrittäjät	6 391	5 887	504
Alle 4 päivää	2 814	2 591	223
Väh 4 päivää	3 573	3 292	281
Työkuolemia	4	4	0
Maatalousyrittäjät	4 555	4 555	0
Alle 4 päivää	651	651	0
Väh 4 päivää	3 898	3 898	0
Työkuolemia	6	6	0

Lähde: Työtaturmat 2010, Tilastokeskus

Kuvio 14. Palkansaajien työpaikkatapaturmat 100 000 palkansaajaa kohden sukupuolen ja iän mukaan vuonna 2010

Lähde: Tilastokeskus

Työtapaturmien ehkäisystä turvallisuuskulttuuriin

Vuonna 2011 Suomessa sattui Tilastokeskuksen mukaan yli 131 000 työtapaturmaa, joista noin 108 000 sattui työssä ja noin 23 000 työmatkalla. Vuoden jokaisena päivänä oli lähes 360 työtapaturmaa, joten työtapaturmien ehkäisy on tärkeä asia.

Työturvallisuuslaki, joka uusittiin vuonna 2002, korostaa työpaikan oman toiminnan merkitystä turvallisen työympäristön luomisessa. Hyvä ja turvallinen työympäristö syntyy, kun turvallisuuskulttuuri on sisäistetty työpaikan kaikilla tasoilla. Turvallisuuskulttuuria täytyy aktiivisesti luoda ja sitä edistetään turvallisuusjohtamisella, koulutuksella ja asennekasvatuksella.

Työsuojelun tulee olla normaalia jokapäiväistä toimintaa organisaatiossa. Vastuu työsuojelusta kuten muustakin työpaikan toiminnasta on esimiehillä ylimmästä johdosta työnjohtotasolle saakka. Työsuojelu ei ole erillinen osa työpaikan toimintaa vaan se on osa toimintakulttuuria, jonka tavoite on tehokas ja hallittu tuotanto, oli sitten kysymys tavaroiden tai palveluiden tuottamisesta.

Työntekijäkään ei ole vain työsuojelun kohde. Laki velvoittaa työntekijän olemaan aktiivinen työsuojeluasioissa. Työntekijä on velvollinen huolehtimaan käytettävissä olevilla keinoilla omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä.

Työntekijät valitsevat työsuojeluvaltuutetut edustajikseen työsuojeluasioissa.

Jokaiselle työpaikalle tulee laatia työsuojelun toimintaohjelma, joka perustuu työn haittojen ja vaarojen kartoittamiselle ja niihin liittyvien riskien arviointiin. Turvallisuuskulttuuria työpaikalla edistetään parhaimmalla tavalla, jos työsuojelun toimintaohjelma laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa. Työn vaarojen ja haittojen kartoitukseen tulee jokaisen työntekijän saada osallistua. Tämän prosessin aikana opitaan havaitsemaan turvallisuusepäkohtia ja usein ongelma voidaan poistaa samantien.

Ennakoivan työsuojelun juurtuminen työpaikalle on tärkein tavoite. Sattuneet työtapaturmat ja myös ns. läheltä piti -tilanteet on hyvä käsitellä työsuojelutoimikunnassa tai vastaavassa työsuojelun yhteistoimintaelimessä.

Työpaikan työturvallisuusasioissa tärkeitä yhteistyötahoja ovat linjajohto, työsuojelupäällikkö ja työterveyshuolto.

Koulujen turvallisuus

Koulujen turvallisuus on viime vuosina noussut tarkemmin arvioitavaksi Suomessa sattuneiden järkyttävien tapausten vuoksi. Turvallisuutta on pyritty lisäämään sekä ohjeistuksin että teknisin ratkaisuin. Mm. kameravalvonnat ovat lisääntyneet sekä koulujen ulko- että sisätiloissa.

Opetushallitus ohjeistaa kouluja seuraavasti:

Koulun tulee varautua kriiseihin erillisellä kriisisuunnitelmalla. Sillä tarkoitetaan yleensä varautumista koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin tilanteisiin. Koulut ja oppilaitokset ovat laatineet erilliset toimintaohjelmat väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän sekä päihteiden käytön ehkäisemiseen, tunnistamiseen ja hoitamiseen.

Opetushallitus on tuottanut materiaalia kouluille ja oppilaitoksille, joissa käsitellään kriiseihin varautumista, toimintaohjeita kriisin sattuessa, kriisin käsittelyä ja jälkihoidtoa sekä kriisien käsittelyä mediassa.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen, THL:n (entinen STAKES) asiantuntijoiden avulla on tuotettu materiaalia kouluampumisen käsittelyyn kodeissa, varhaiskasvatuksen piirissä sekä kouluissa ja oppilaitoksissa.

Aineistoissa esitetään periaatteita ja neuvoja asiasta puhumiselle lasten, nuorten ja nuorten aikuisten kanssa sekä autetaan tunnistamaan reaktioita ja oireita. Nämä tiedot kouluampumisten käsittelystä löytyvät THL:n sivuilta.

OPH järjesti keväällä 2008 yhdessä lääninhallitusten kanssa eri puolilla Suomea 14 koulutustilaisuutta aiheesta 'Turvallisuus ja kriisitilanteisiin varautuminen kouluissa ja oppilaitoksissa'.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on velvoittanut poliisilaitoksiaan pitämään kouluille suunnattua turvallisuuskoulutusta. Myös Mänttä-Vilppulan poliisiasema järjesti kyseisen koulutustilaisuuden alueellaan 30.3.2010. Sen mukana koulut saivat ohjeita uhkaavien tilanteiden varalta.

Palo- ja pelastustoimi vaatii koulurakennuksille laadittaviksi palo- ja pelastussuunnitelmat eri vaaratilanteita varten.

Kouluille on asennettu valvontakamerat piha-alueiden ja sisäänkäyntien seuraamiseen. Näillä on saatu ratkaistua ilkivallantekoja ja selvitettyä muuta asiatonta käytöstä. Todennäköisesti kameroilla on myös rikoksia ja ilkivaltaa ehkäisevä vaikutus.

Lisäksi kouluille on tehty suunnitelmat häiriötilanteiden varalta yhteistyössä Tampereen aluepelastuslaitoksen kanssa. Suunnitelmat sisältävät sähkön-, lämmön- ja vedenjakelun häiriöt sekä saastuneen veden, pandemian, ruokamyrkytyksen sekä kouluväkivallan aiheuttamaan vaaraan varautumisen.

10. VALVONTAKAMERAT

Aiemman turvallisuussuunnitelman valmistelun aikana asennettiin eräille Mänttä-Vilppulan, Ruoveden ja Virtain julkisille paikoille niiden keskusta-alueille valvontakameroita. Niistä saadut kokemukset ovat olleet hyviä, koska niiden avulla on voitu selvittää rikoksia.

11. NORMAALIOLOJEN ONNETTOMUUKSIIN VARAUTUMINEN

Mänttä-Vilppulan kaupunki on solminut SPR:n Mäntän ja Vilppulan osastojen kanssa ensihuoltosopimuksen. Siinä on sovittu ensihuoltotehtävien hoitamisesta onnettomuustilanteissa. Näitä ovat mm. hälytys, majoitus, ruokahuolto, vaatetus, j.n.e. Sopimuksen sisältö tarkistettiin viimeksi talvella 2013.

12. POIKKEUSOLOIHIN VARAUTUMINEN

Poikkeusoloihin varautuminen laatimalla valmius- ja evakuoitus suunnitelmia ja niissä olevien tietojen säännöllisin väliajoin tapahtuva ajan tasalla pito on kuntien normaalia toimintaa. Ko. suunnitelmat laaditaan ja käsitellään erikseen.

13. SEURANTA

Tässä turvallisuussuunnitelmassa hyväksytyjen toimenpiteiden seuranta tapahtuu nykyisen valtuustokauden 2013 - 2016 päättyessä.

Seuranta toteutetaan kaupunginhallituksen kokoamaan raportin avulla, joka saateetaan valtuuston käsittelyyn. Raportissa muun ohella kuvataan turvallisuustilanteen kehitys eli huolehditaan tilannekuvan ylläpidosta.

14. LOPUKSI

Tämän turvallisuussuunnitelman laatimisesta on vastannut työryhmä, johon ovat kuuluneet:

Poliisitoimi:	Markku Leppänen, komisario
Pelastustoimi:	Mika Salmela, palopäällikkö
Mänttä-Vilppulan kaupunki:	Esa Sirviö, kaupunginjohtaja Ilkka Nikmo, kaupunginlakimies Erkki Viitanen, tekninen johtaja Taina Peltonen, sivistysjohtaja Juhani Pollari, rehtori Heikki Kivinen, henkilöstöpäällikkö Vuokko Hjelt, palveluohjaaja Alli Ruuhilehto, palvelupäällikkö

15. PAIKALLISEN TURVALLISUUSTYÖN PAINOPISTEALUEET

Edellä tässä suunnitelmassa on jo esitetty joitakin poliisitoiminnan sekä pelastustoimen toimenpide- ja kehittämissuunnitelmia. Mänttä-Vilppulan kaupungin kuntakohtainen riskikartoitus toimenpide-ehdotuksineen on suunnitelman liitteenä. Työryhmä on arvioinut eri riskien todennäköisyyttä ja vahinkojen suuruutta kyseisen riskin toteutuessa. Vaara tai ongelma on sitä vakavampi, mitä suurempi on riskin todennäköisyys x riskin suuruus.

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNKI
RISKIKARTOITUS

5.6.2013

VAIHTELUVÄLI:

-Riskin todennäköisyys: 1 - 5

-Riskin suuruus: 1 - 5

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennäköisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
Epidemiat	Virukset, bakteerit	henkilöstön riittämättömyys henkilöstön ja asiakkaiden sairastuessa; asiakkaat jäävät ilman hoitoa	- olemassaolevat toimintaohjeet	2	4	varahenkilörekisteri, esim. eläkkeelle jääneet, yleisölle tiedottaminen, yhteistyö terveydenhuollon kanssa
Hallinnolliset riskit - julkisen vallan käytön / vastuisiin liittyvät - asiavirheet päätöksissä - muotovirheet päätöksissä	osaamisen puute, huolimattomuus, työkiire/stressi	oikaisuvaatimukset, valitukset; korvausvaatimukset; taloudelliset menetykset,	hyvä hallintotapa, sääntöjen ja lakien noudattaminen	1	2	hyvän hallintotavan ylläpitäminen, vakuutukset kuntoon, koulutusta viranhaltijoille ja luottamushenkilöille valmistelusta ja päätöksenteosta
Harhailut, karkaamiset yms.	asiakkaiden ikä (lapset), asiakkaiden heikentynyt toimintakyky (vanhukset)	kuolemantapaukset, kylmettymiset yms.	- olemassaolevat toimintaohjeet	4	2	vähältä piti tilanteiden läpikäynti, perehdytys, viranomaisyhteistyö
Kaupungin toiminnasta aiheutuva korvausvelvollisuus - liikennevahingot - asioiden hoitamatta jättäminen - ulkopuoliselle aiheutettu vahinko - vakuuksien valvonta	Kiire, välinpitämättömyys, huolimattomuus	Korvausvelvollisuus	Toiminnan kehittäminen, Riittävät henkilöstöresurssit, perehdyttäminen	2 2 2 2	2 3 3 3	Koulutus, asenteiden muutos Oikea henkilöstöresursointi Vastuuvakuutukset

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
Kiinteistöt						
- tulipalot	Vialliset laitteet Huolimattomuus Tahallisuus	Omaisuus- ja henkilövahingot	Pelastussuunnitelmien ajan tasalla pitäminen	2	3	Sammutusjärjestelmät, palovaroittimet
- murrot, ilkivalta	Puutteita hälytyksissä, vartioinnin vähyys	Omaisuusvahingot	Tietoisuus riskialttiista kohteista	3	2	Lukitusjärjestelmien kehittä- minen, hälyttimet, valaistus
- toiminnan kannalta välttämättömät kiinteistöt	Rakennuksen tuhoutumi- nen tai käytön estyminen	Tilapäisen toiminnan järjestäminen	Ennakkosuunnitelma	1	5	Suunnitelma toimintojen järjestä- miseksi Evakuointisuunnitelma
Liikenne	Kiinteistöt teiden ympäröi- miä. Koulukeskuksessa paljon nuoria ajokortin saaneita	Välinpitämätöntä ja ajattelematonta hurjastelua	Koulun henkilökunnan havainnot	3	2	Liikennevalistus, vaarapaikkojen kartoittaminen, koulupihan valaistuksen paranta- minen, liikenneturvallisuuden parantami- nen koulun läheisyydessä
	Yläkoulun/lukion tasoristeys	Junan alle jääminen	Uudet turvalaitteet	2	3	Tehty parannusehdotus liikenne- virastolle 27.5.2013
	Turvalaitteiden alhainen käyttö	Päävammat, onnettomuu- det pimeällä	Kouluopetus / poliisi	2	2	Turvalaitepäivä kouluissa, koulutoimi / poliisi
liikenneturvallisuus						
- päivittäinen kunnos- sapito	resurssit / määrärahat	kunnossapitotason aleneminen, korvaukset	toiminnan kehittäminen/ henkilöstön koulutus	3	4	Kunnossapidon taso vähintään nykyisellään
- ympäristön turvatto- muus ja esteettö- myys	ympäristön kehittäminen määrärahat	turvattomuus onnettomuudet liikkumisvaikeudet	riskikohteiden tietoisuus kaavoitus liikennejärjestelyt www.tilannehuone.fi	2	3	Liikenneturvallisuutta ja esteettömyyttä lisättävä Ylä-Pirkanmaan liikenneturvalli- suussuunnitelman päivitys 2013

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
- tasoylikäytävät	Rata taajamien läpi	Turvattomuus, onnettomuudet	Riskikohteiden tietoi- suus Kaavoitus Liikennejärjestelyt	2	5	Liikenneturvallisuustyöryhmän perustaminen Vartioitujen tasoylikäytävien lisääminen, esim. 1/vuosi
Lämpöhuolto - jakelun keskeytyminen - varavoiman saatavuus	- putken katkeaminen - lämpölaitoksen vikaantu- minen (Mäntän Energia)	kaikkien tai osan keskus- tan kiinteistöistä jäähtymi- nen ja lämpimän käyttöve- den loppuminen	-jakeluverkoston kunnan ylläpito -vuotojen etsiminen	2 3	3 3	-jakeluverkoston kunnan ylläpito -vuosittainen kunnossapito- ohjelma
Massatyöttömyys, syrjäytyminen, ongelmien räjähdysmäinen kasvu	Suuren yrityksen konkurs- si, siirtyminen toiseen maahan, työntekijöiden irtisanominen	kunnan ja kuntalaisten sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet		2	4	Riskin tiedostaminen, ennakointi
Perheväkivalta	Vanhemmuuden puute. Uusperheet ja avioerot. Alkoholi	Poissaoloja, huono koulumenestys, tapaturmia	Käyttäytymisen muutos	3	2	Vanhemmuuden tukeminen Nuoren tukeminen
Pommiuhka tai aseellinen uhka	Yksittäinen häirikkö, mie- lenterveysongelmainen tai aggressiivinen asiakas al- kaa "riehua" tai uhkailla	Tapaturmat, vammautuminen, sairastuminen, omaisuusvahingot ja lisäksi laajat muut, mm. henkiset vauriot yhdyskunnassa	Erilaiset oppilaiden mie- len sairaudet päihteiden ohella ovat yksi uhkate- kijä. Kohteina voivat olla toi- set oppilaat tai opettajat ja henkilökunta.	2	4	Aggressiivisen ihmisen kohtaa- miseen lisää koulutusta henkilöstölle, kriisiryhmän asettaminen ja sen koulutus Turvajärjestelyt (esim. hälyttimet)
Päihteet	Nuorten eri päihteiden erillinen ja sekakäyttö	Tapaturmat, vammautuminen, sairastuminen	Ennakointi, viranomaisyhteistyö	3	1	Valistustyö

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
	Päihtyneet asiakkaat					Turvajärjestelyt (esim. hälyttimet) Koulutusta henkilöstölle erilais- ten asiakkaiden kohtaamiseen
Ruokahuolto - Ruokamyrkytykset / Epidemiat	Saastunut: raaka-aine, vesi, työntekijä, asiakas, pinta. Ohjeiden laiminlyönti. Vaaran "näkyttömyys"	Sairastuminen, saattavat koskettaa suuria asiakasmääriä. Taloudelliset seuraukset (terveydenhoito/ esim. toimenpiteet/ turhat leikkaukset)	Omavalvonta ohjeistus, ohjeistus ja tiedotus ter- veydenhuollosta esim. virustartunnoissa. Vesihuollon tiedotukset	2	4	Koulutus, tiedotus ja yhteistyö keittiöt, asiakasyksiköt, vesihuol- lon ja terveydenhoidon kesken.
- Erikoisruokavaliot/ allergiat	Inhimillinen virhe, tiedon ja tiedotuksen puute.	Sairastuminen, paranemisen hidastuminen	Ohjeistus, tiedon lisääminen	2	4	Koulutus ja yhteiset käytännöt: Keittiöissä, kotona ja terveyden- hoidossa
Sairauskohtaukset	Allergiat, pitkäaikaissairaudet	Tajuttomuus, shokki	Koulutus henkilökunnal- le, yhteistyö terveystoi- men kanssa Lääkehoitosuunnitelmat	4 V	3	Vastuuhenkilöistä sopiminen
Sähköenergia - jakeluverkoston vaurioituminen	Myrsky	Pitkät sähkökatkokset	Sähköyhtiöiden varautu- minen sähköyhtiöiden häiriöti- lannekartta	1	3	Yhteistyö sähkön toimittajan kanssa
- varavoiman saata- vuus	Riittämätön määrä, inves- tointikustannukset	Pitkät sähkökatkokset	Tarpeellinen määrä aggregaatteja	2	3	Kunnan omat investoinnit, mm. aggregaattihankintojen lisäys
Taloudelliset riskit - takaukset/vastuut - luottoriski - toimintaympäristön	yriytysten konkurssit, kaupungin yhtiöiden talou- delliset vaikeudet, talouslama, muutokset valtion kunta-	taloudelliset menetykset luottoriskin toteutuessa, kaupungin verorahoituksen / tulojen romahtaminen,	talouden tilanteen seu- raaminen, nopea rea- gointi muutoksiin sisäinen valvonta	2	4	tarkka harkinta omassa luoton- annossa, takaukset vain kaupun- gin omille yhtiöille ja/tai kiinteästi kaupungin toimintaan liittyville yrityksille/yhteisöille, varautumi-

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
äkillinen muutos - harmaa talous/kaval- lus	politiikassa					nen talouden sykleihin Laskujen käsittelyssä riittävä tarkkuus. Maksuliikenteen valvonta.
Tapaturmat, liukastumiset, kaatumiset, y.m.s.	Vahingot, sääntörikkomus, puutteet kiinteistön hoidossa	Murtumat, venähdykset, hammasvauriot, silmälasien rikkoutuminen	Turvallisuuskasvatus, näköhavainnot, tapaturmailmoitus	4	1	Sääntöjen noudattaminen ja valvonta, kiinteistön kunnossapito
Tietosuoja- ja arkistointiris- kit - asiakirjojen/tietojen häviäminen - ei-julkisen tiedon leviäminen - mittausarkistot - piirustusarkistot	huolimattomuus, ohjeiden / käskyjen laiminlyönti, epäasialliset tilat	ei-julkisen tiedon leviämi- nen julkisuuteen, tietojen väärinkäyttö, tietojen katoaminen	ohjeistus, arkistointi- suunnitelma	2	3	Henkilöstön koulutus ja asioista tiedottaminen, arkistointisuunni- telma, asianmukaiset tilat
Tietotekniikkariskit - laitteiden hajoaminen - käyttäjien virheet - tietojärjestelmäongel- mat - tietoturva - järjestelmätoimittajien pysyvyys	laitteiden rikkoutuminen, inhimillinen erehdys, osaamisen puute, "tieto- turvahyökkäys" ulkopuo- lelta	Järjestelmien kaatuminen, hallinnon lamaantuminen, laskujen / maksujen myö- hästyminen, päätösten myöhästyminen, tietojen katoaminen, tietojen joutu- minen väriin käsiin	ohjeistus, varmistukset Oma, riittävä varaosa- varasto palvelimiin	2	3	Tietoturvasuunnitelma, tietotur- van ostaminen osittain ulkoa, laitteistokannan pitäminen ajan tasalla, käyttäjien koulutus
Tulipalot: -hoitolaitokset ja palvelu- asunnot -vanhustentalot -tornitalot -päiväkodit	huolimattomuus asiakkaiden heikentynyt toimintakyky	kuolemantapaukset vammat tilojen käyttökelvottomuus tilapäismajoituksen tarve	- hälytysjärjestelmät, myös kotona - henkilöstön palokoulu- tus ajan tasalla	2	5	-vähältä piti tilanteiden läpikäynti -koulutus ja ohjeistus -debriefing (jälkipuinti) -pelastuslaitos käynnistämässä operatiiviset palotarkastukset hoitolaitoksissa ja tiedot siirre- tään johtamisjärjestelmään

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset			
<p>Työssä jaksaminen</p> <p>- Fyysinen kuormitus</p> <p>- Henkinen kuormitus</p>	<p>väärät työtavat/ välineet</p> <p>esimiehen/työntekijän asenteet/ kiire</p>	<p>työtehon aleneminen / sairauslomat</p>	<p>ohjeistus/ työterveyshuolto</p>	2	4	<p>henkilöstön koulutus, ongelmien tiedostaminen, työolosuhteiden parantaminen, työnohjaus (henkisen kuorman purkaminen)</p>			
<p>Työturvallisuus</p> <p>- työmatkat</p> <p>- työmaavahingot</p> <p>- liikenne</p> <p>- aggressiiviset asiakkaat</p>	<p>pitkät työmatkat</p> <p>välinpitämättömyys/ kiire/ väärät työtavat turvaton ympäristö katujen kunnossapito</p> <p>oma / asiakkaan käyttäytyminen</p>	<p>onnettomuudet sairauslomat</p> <p>onnettomuudet sairauslomat</p> <p>onnettomuudet sairauslomat</p> <p>sairauslomat/ asiakaspalvelun huonontuminen</p>	<p>ohjeistus</p> <p>ohjeistus</p> <p>ohjeistus/työympäristön turvallisuus</p> <p>ohjeistus/työympäristön turvallisuus</p>	2	3	2	3	<p>henkilöstön koulutus/turvallinen liikenneympäristö</p> <p>henkilöstön koulutus</p> <p>turvallinen liikenneympäristö</p> <p>henkilöstön koulutus/ tietoisuus ongelmista</p>	
<p>Vesihuolto</p> <p>- poikkeusolot</p> <p>- saastuminen, terrorismi</p> <p>- jakelujärjestelmät</p>	<p>Sähkön jakeluhäiriö</p> <p>Onnettomuus pohjaviesialueella, useita riskikohteita</p> <p>Verkoston vanheneminen</p>	<p>Veden jakeluhäiriö, veden loppuminen vesitornista</p> <p>Verkostoveden saastuminen</p> <p>Vuodot lisääntyvät, häiriöi- tä veden jakelussa</p>	<p>Kaukovalvonta</p> <p>Valvontatutkimusohjel- man mukaiset toimenpi- teet, vedenkäsittelylaitoksille kameravalvonta</p> <p>Verkoston vuosittaiset saneeraukset, pompa-</p>	1	2	3	5	5	<p>tiedottaminen asiakkaille veden säännöstely kriisiviestiohjelman ja valmiussuunnitelman käyttöönotto</p> <p>Riskikohteiden kartoitus</p> <p>Peruskorjauksen lisääminen</p>

Vaara tai ongelma	Ongelman syyt	Seuraukset	Varautuminen/ havaitseminen	Riskin todennä- köisyys	Riskin suuruus	Toimenpide-ehdotukset
-jäteveden pumppaamo	Pitkäaikainen sähkökatkos	Jätevedet järveen/ maastoon	tun vesimäärän seuranta Kaukovalvonta	2	3	Pohjavesialueille ylivuotosäiliöt
Väkivaltatilanteet	päihteiden käyttö mielenterveysongelmat	Vammat kuolemantapaukset	-lastensuojeluilmoitukset ja niiden käsittely, toimintaohjeet, koulutus	3	2	puheeksi ottaminen, kasvatus- keskustelut, turvajärjestelmät ajan tasalla, virka-apu SPR:ltä debriefing (jälkipuinti) ostetaan Sarasteelta
Ympäristövahingot - vaarallisten aineiden pääsy vesistöön tai maaperään	Onnettomuus, huolimattomuus, tuhotyöt	Maaperän tai vesistön saastuminen	Tiedottaminen Ennakkosuunnitelmat	2	5	Tiedottaminen, valistus Turvallisten reittien suunnittelu, strategisten kohteiden suojaaminen, viranomaisyhteistyö